



Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

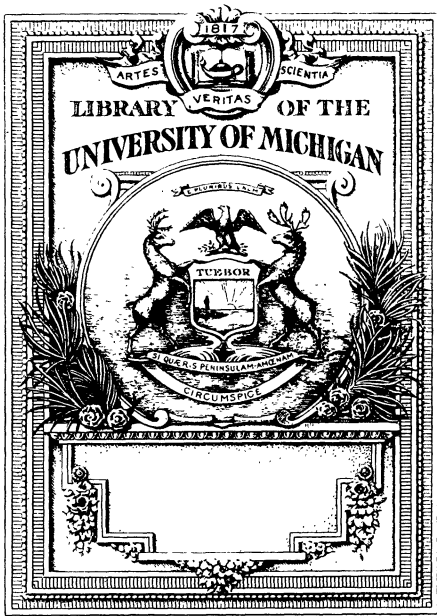
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

839.35

5611n

A 60596 4



NODIG TAALONDERWYS
*Dienende tot begrip van enige
Grontregelen der*
NEDERDUITSE
SPRAAKKONST.

Nevens een Lyft van
ZELFSTANDIGE
NAAMWOORDEN.

*Overeenkomstig met deze Regelen, ge-
trokken uit de Nederduitse Over-
zettinge des Beibels.*

^{Johannes}
D O O R
J. V. SIMONSBERGEN.
SCHOOLMEESTER EN VOORZANGER

T E
O U T V O S M A A R.



T E L E Y D E N,
By HENDRIK TRAP, Boekverkoper.
M D C C L V I.



Lib. Com.
1752



V O O R R E D E

A A N D E N

L E Z E R.

Het Onderwerp van dit
H Onderwys, is DE NE-
DERDUITSE TAAL,
by de Nederlanders ge-
naamt hunne Moeder-
taal; en met enig Regt; want gelyk

A 2 de

IV V O O R R E D E

de Moeders met de Kinderen in de Jeugt het meefte fpreken, zo leren de Kinderen ook aller eerft en meeft aan de taal van hunne Moeders gewennen. Op dezelve wyze leert men taal zyner Lantgenoten, door 't horen fpreken van die, met welke men (inzonderheit in de Jeugt,) de naafte gemeenfchap heeft. Dog, de Nederduitfe taal heeft ook zekere Regelen, naar welke, men op enen eenparigen voet, kan leren fpreken en fchryven; egter, niet dan door ene matige vlyt en behoorlyk onderwys.

Dit noem ik hier een nodig Onderwys, niet voor alle even groot, naardien hét voor enige genoeg is, om hunne gedagten op ene betamelijke wyze, aan andere bekend te maken, door 't fpreken en fchryven
van

van de zogenaamde gemene Moedertaal. Maar nodig, voor die in 't openbaar moeten Redenvoeren, of hunne zaken in Geschrift aan andere vertonen. Ook nodig voor Leermeesters, om de Jeugt niet alleen ene goede spellinge te leren; maar, om hun ook een goet voorbeelt, in de t'samenstellinge van woorden en zaken te kunnen geven. Dit Onderwys is ook van ene aanhoudende Nootzakelykheit; aan de ene zyde, wegens het bederf van de aanlerende straattaal en flegte woorden, zonder zin nog t'samenhang: gelyk men ook door vele onnodige en stopwoorden de taal ontliert. Aan den anderen kant, wegens de inmengfels, van vele vreemde bastaart woorden; ik versta hier zodanige, waar door het gezegde van de sprekers,

A 3

VI V O O R R E D E

kers, veelyts voor Eenvoudige hoor-
ders onverstaanbaar is, en de Taal
door veragtelyk wert gemaakt; daar
men zig in onze Nederduitse taal
kort, klaar, en sierlyk genoeg kan
doen horen, indien men zig naar-
ftig beyvere, om deze geregelde
Moedertaal zuiver te spreken en te
fchryven.

Het valt ook zo zwaar niet dan
men zig verbeelt, om tot kennis van
de taalregelen te komen; naardien
een gebore Nederlander, het vermo-
gen heeft om de woorden wel uit te
spreken, en maar naar de redenen
heeft te onderzoeken, van die Taal,
welke hy reets ('t zy in ene goede of
kwade fchikkinge) spreekt. Toen ik
'er my eerst aan begaf, fcheen het my
ook als het beklimmen van enen stei-
len Berg; maar aldoende leert men:

zon-

zonder dat het nodig is hier in al den tyt te besteden; wanneer het bestek niet te groot is, zal men 't met minder kosten kunnen goet maken. Ik hebbe tot dat einde, enige voorname Grontregelen by een getrokken, en zo kort en klaar my doenlyk was op Papier gebragt, om van Nederduitse leerlingen, die geheel geen Latynse woorden of spreekwyzen verstaan, te worden begrepen. En die met enigen lust 'er zig toe begeeft, kan met weinig onderwys, in staat worden om enen zuiveren schryfstyl aan te nemen, en zig in het spreken, zo veel nodig is, hier naar te schikken.

Breder zal ik my 'er niet over uitslaten, 'k zal tog de toestemminge van alle niet verkreigen; maar alleen,

VIII VOORREDE enz.

van die 'er enig voordeel in ziet;
want,

*Hier is 'er die het niet bevat,
Daar is 'er die het weinig schat.
Een ander van het 'nut betuigt,
De Pen en 't spraaklit konstig buigt.*

J. V. SIMONSBERGEN.

*Outvosmaar den
10. Juny
1756.*

De

*De Konstwoorden die in dit werkje
in 't Duits zyn gestelt, vint men
anders in 't Latyn, op deze wyze.*

BY DE WERKWOORDEN.

Doende.	<i>Activum.</i>
Lydende.	<i>Passivum.</i>
De Aantonende wyze.	<i>Indicativus.</i>
De Gebiedende.	<i>Imperativus.</i>
De Wensende.	<i>Optativus.</i>
Ondergeschikte.	<i>Subjunctivus.</i>
De Onbepaalde.	<i>Infinitivus.</i>

De tegenwoordigen tyt.

Præsens.

Voorledenen onvolmaakten tyt.

Præteritum imperfectum.

Voorledenen Volmaakten tyt.

Præteritum Perfectum.

Meervoorledenen Volmaakten tyt.

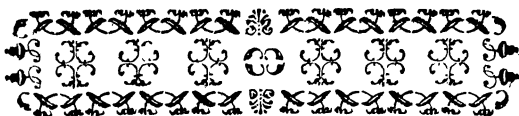
Præteritum plusquam Perfectum.

De toekomende tyt.

Futurum.

BY DE GESLAGTEN.

Naamwoorden.	<i>Nomina.</i>
Voornamen.	<i>Pronomina.</i>
Zelfftandige.	<i>Substantiva.</i>
Byvoeglyke.	<i>Adjectiva.</i>
Manlyk.	<i>Masculina.</i>
Vrouwlyk.	<i>Fœminina.</i>
Onzydig.	<i>Neutra.</i>
Enkelvoudig.	<i>Singulari.</i>
Meervoudig.	<i>Plurali.</i>
De Noemer.	<i>Nominativus.</i>
Baarder.	<i>Genitivus.</i>
Gever.	<i>Dativus.</i>
Befchuldiger.	<i>Accusativus.</i>
Aanroeper.	<i>Vocativus.</i>
Wegnemer.	<i>Ablativus.</i>



N O D I G TAALONDERWYS.

VAN DE SPELLINGE EN KRAGT
DER LETTEREN.

et getal der Letteren is zes-en-twintig; als, A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z. Dog ik ben van gedagten, dat *q*, en *x*, tot het spellen van Nederduitse woorden onnodig zyn; maar houdenze alleen in ons bestek, om vreemde woorden, daar het te pas komt, te kunnen lézen en schryven.

Volgens de verdelinge der letteren, zyn 'er zes, die men Klinkletters noemt; als, *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *y*. zo genaamt, wegens hare kragt en zelfstandig geluit, die
zy

zy aan de andere letteren mede delen, om ene lettergreep of woort te kunnen maken. De andere twintig zyn Medeklinkers; die door behulp van ene Klinkletter werden uitgesproken: sommige door ene voorgaande Klinkletter, als, *ef, el, em, en, er, es, ix*, die ook halfuiders werden genaamt; om datze in haren eigen klank eindigen. Andere door ene volgende Klinkletter; als, *be, ce, de, ge, ha, je, ka, pe, qu, te, ve, we, zit, of zet*. Volgens dien klank, moeten alle letteren, als met ene enkele greep werden uitgesproken: zo als zy hier boven getekent staan.

Een Lettergreep, is een geheel of gedeelte van een woort, dat in ene beweging van onze spraakleden wert voortgebracht. Daar zyn 'er van een, twe, en drie klanken, naar datze uit onderscheide Klinkletters werden gemaakt; als, *noot, nier, nieuw*, en andere meer. Ik zie dat sommige dit eerste woort, en ook *baan, gaan, been, steen*, voor twe klanken opgeven; om dat 'er twe Klinkletters toe behoren, zonder dat men opmerkt, dat twe letters van dezelve soort, hier maar een geluit geven. Op den zelve

ven

ven voet, stelt men voor drie klanken, *graauw*, *snaauw*, *eeuw*, *leeuw*, om dat 'er drie Klinkletters in zyn: dog deze niet meer als twederly soort zynde, geven ook maar twederly geluit; en daarom, by ons maar voor twe klanken te houden. Maar drie klanken, zyn woorden van drie onderscheide Klinkletters; als, *bloei*; *groei*, *snoei*, *spoei*, *nieuw*, *hieuw*; welkers onderscheiden klank duidelyk kan werden gehoord.

De kracht en het gebruik der letteren, bestaat by ons in den klank, die in de uitsprake, door het gehoor wort beproeft. Hier uit volgt; *Voor eerst*, dat wy in de Nederduitse Taal, onnodig verklaren alle letters die men niet uitspreekt: en, men maar zo veel letters moet stellen, als den volkomen klank der woorden eist. *Ten anderen*, dat men geen andere letters moet stellen als die wy voegsaam, en volgens den aart van onzen Tongslag kunnen uitspreken; zo dat men, dikwils ene zagte letter moet gebruiken, om woorden meervoudig te maken, die nogtans in 't enkelvoud, ene scherpe, tot voldoeninge van de kracht der uitsprake nodig heeft; gelyk hier onder by de letter D, nader zal worden.

14 VAN DE KRAGT DER LETTEREN.

den aangewezen. *Ten derden* volgt hier uit, datter, geen nootzake is om woorden van onderscheide betekenis, daarom met onderscheide letters te moeten spellen. Ik oordele dat men beter doet, met hier in, enen eenparigen voet te houden, de minste letteren te gebruiken, en die 't zagste in de uitsprake zyn. Voorts, de betekenis der woorden, uit den t'samenhang te kennen; also 'er ook verscheide woorden zyn, die men in 't afgetrokkenene, door de spellinge alleen niet kan ontdekken. By voorbeelt, *Boot*, betekent een Vaartuig, en ook een halsieraat der Vrouwen; wie kan dit in 't afgetrokkenene, door de spellinge onderscheiden? Zo ook een *Poot*, die men plant om 'er een Boom van te kweken, schryft men met de zelve letters als de *Poot* van een Beest, of bank. *Kool*, is een spys om te eten, en ook brantstofte. De *Maan*, is een hemellicht, en te gelyk, de ene zyde van het halshaar van een Paart, enz.

N A-

NADERE AANMERKINGE OVER
ENIGE LETTEREN IN 'T
BYZONDER.

A, Deze letter is helder van geluit; wert daarom best door haar eige soort versterkt. Daar enige *ae* stelden, schryft men nu beter met *aa*, in *gaan*, *staan*, *slaan*, *daar*, *waar*, *klaar*; die als twe gelyke tonen helder van geluit zyn; daar in tegendeel *ae*, ligtelyk in een smelten, een tweklank worden, of doet een woort in twe lettergrepen delen; dat niet alleen by der Latynen, maar ook by ons wert gevonden, in overgenome eige namen; als, *Baëza*, *Baëna*, dat niet in ene lettergreep wert uitgesproken, *Baaza*, *Baana*, of *Beetza*, en *Beena*; maar als twe in een smeltende lettergrepen. Op de zelve wys mag de *e*, ook geen *o*, of *u*, verlengen; maar, men moet twe gelyke klinkletters gebruiken, in *Boom*, *stroom*, *Root*, *groot*, *vuur*, *stuur*, *buur*, enz.

C. Met deze letter, begin ik geen woorden die van Nederduitsen afkomst zyn, of als eige woorden zyn overgenomen. Wy laten in dit opzigt, de *c*, voor de Latynen: de *k* is by ons sterker van geluit,

luit, in *Kryg*, *Kroon*, *Koning*, *Koster*; ook *Kornelis*, *Koenraat*, *Kristiaan*, *Konst*, *Kuft*, *Kragt*. Hier tegen gelt niet, dat enige dezer woorden uit andere talen oorspronkelyk zyn; naardienze by ons als eige zyn ingelyft, en verstaan werden, zo moetenze ook naar onzen trant werden geschreven. Vooral moet men geen *c*, gebruiken om een woort te sluiten, 't zy alleen, of met byvoeging van *k*; in *ick*, *klanck*, *sterck*, is de *c*, onnodig, en *k*, alleen, genoeg: men moet schryven, *ik*, *klank*, *sterk*. *cb*, komt by ons in verscheidene woorden te pas; als, *schryf*, *scherp*, *schoon*, *schat*. Egter oordele ik, dat men in het volgende foort van woorden, altyt de *g*, mag gebruiken; in *ligt*, *pligt*, *kragt*, zo wel als in, *dragt*, *klagt*, *magt*, alzo het korter, en aan den klank eve voldoende is; zonder datwe ons behoeven slaafs te maken, om naar den verscheiden oorsprong en betékenis, de woorden anders te moeten spellen: dat zelfs in enige woorden niet doenlyk is, gelyk ik hier voor hebbe aangetoont.

D. Door een ingevoert gebruik, scheint het de overhant te hebben, om de volgende en meer anderé woorden met *d*;

te

II. DE GEBIEDENDE WYZE.

eenvoudig. { wort gy geleert.
 { dat hy geleert worde.
meervoudig. { wort gylieden geleert.
 { dat zy geleert worden.

III. DE WENSENDE WYZE.

Tegenwoordigen tyt.
 og dat
eenvoudig. { ik geleert worde.
 { gy geleert wort.
 { hy geleert wort.
meervoudig. { wy geleert worden.
 { gylieden geleert wort.
 { zy geleert worden.

Voorleden onvolmaakten tyd.
 og dat
eenvoudig. { ik geleert werde.
 { gy geleert wert.
 { hy geleert wert.
meervoudig. { wy geleert werden.
 { gylieden geleert wert.
 { zy geleert werden.

Voorledenen volmaakten tyt.

og dat

eenvoudig. { ik geleert mag zyn.
gy geleert mag zyn.
hy geleert mag zyn.

meervoudig. { wy geleert mogen zyn.
gylieden geleert moogt zyn.
zy geleert mogen zyn.

Meervoorleden volmaakten tyt.

og dat

eenvoudig. { ik geleert wierde.
gy geleert wiert.
hy geleert wiert.

meervoudig. { wy geleert wierden.
gylieden geleert wiert.
zy geleert wierden.

Toekomenden tyt.

og..... dat

eenvoudig. { ik zal geleert worde.
gy zult geleert worde.
hy zal geleert worde.

meervoudig. { wy zullen geleert worden.
gylieden zult geleert worden.
zy zullen geleert worden.

IV. DE ONBEPAAALDE WYZE.

is

geleert , geleert zynde.

Dit

Dit zy genoeg, om te zien hoe men meer andere woorden, moet spreken en verschikken: dit volgende zal ik 'er nog over aamerken.

Dat enige, door inkortinge van onzen tongslag, schryven in den eersten Persoon van den tegenwoordigen tyt; *ik werk, ik leer, ik hoor, ik doop, ik rust, ik neem.* Daar men in Vlaanderen weer onmatig de woorden uitrekt; want, die zeggen: *ik werkene, ik lerene, ik dopene, ik sprekene.* Dog ik oordele dat het beter met onzen tongslag over een stemt, dat men de *e*, alleen, agter aan laat volgen; *ik wérke, ik lére, ik dópe, ik rúfte, ik spréke.* Want, het is den Nederlanders aangeboren, zo menigmaal als zy de laatste silb. enes woorts zullen uitspreken, niet bot by de consonant op te houden: maar door een *e*, te hervatten; zelf ook in andere woorden; als, *Erffeniſſe*, en niet *Erfenis*: *verzoeking*e, en niet *verzoeking*; zo ook *hedde, vergevinge, lydinge*; dat in Zelant meest in gebruik is, en voor geen mistaal mag werden gehouden; alzo dit de zagtheit van onze uitsprake mede brengt: ter onderscheidinge van het styf en stotent Hoogduits; egter, mag men

wel eens van dezen Regel in enige woorden afstappen.

Ten anderen, merk ik aan ontrent de tyts veranderinge der werkwoorden, van den tegenwoordigen, in den voorleden onvolmaakten tyt; dat, enige werden verandert door *d*, *ik handele*, *ik handelde*, *ik peile*, *ik peilde*. Andere door *t*, *ik danke*, *ik dankte*, *ik dope*, *ik doopte*. Daar zyn 'er, daar de *d*, wert verdubbelt; als, *ik brade*, *ik braadde*, *ik klede*, *ik kleepte*. Andere daar de *t*, wert verdubbelt; als, *ik digte*, *ik digtte*, *ik ruste*, *ik rustte*. Dog daar zyn enige woorden, die in deze verschikkinge groter veranderinge eiffen; als, *ik zette*, *ik zettede*, *ik trompette*, *ik trompettede*; maar het getal van zulke woorden is niet groot. Daar zyn woorden, waar in de klinkletters in het onvolmmaakte geheel veranderen; als, *ik ga*, *ik ging*, *ik sta*, *ik stont*, *ik spreke*, *ik sprak*, *ik neme*, *ik uam*, *ik binde*, *ik bont*, *ik vinde*, *ik vont*, *ik lope*, *ik liep*, *ik sluite*, *ik sloot*, *ik zuige*, *ik zoog*, enz.

Het onderscheit tuffen het eenvoudige, en meervoudige, van de gebiedende wyze, bestaat hier in; dat men zegt, *ga*, *sta*, *loop*, *werk*, *bewys*, *gy*, en *gaat*, *staat*,
loopt,

loopt, werkt, bewyft, gylieden. Nogtans zyn 'er enige woorden die dit onderschyt niet hebben; want, men zegt, *wagt gy, wagt gylieden; vlugt gy, en vlugt gylieden.* Dit zyn enige klare aanmerkingen: meer zal ik hier in dit klein bestek niet van zeggen, allen dat ik nog aanmerke, dat men in het uitspreken der werkwoorden, nog heeft ene ondergeschikte wyz; waar in het geen wy doen of lyden, aan andere zaken wert verbonden: en in deze wyze van spreken gebruikt men verscheide voorzetsels; als, *indien ik, als ik zoude, het zy en ten zy ik, op dat ik, en om dat ik* WERKE, of GELEERT WORDE. En met meer andere voorzetsels kan men dit in de verschide Personen en Tyden ook vervoegen.

VAN DE ZELFSTANDIGE NAAM-
WOORDEN, IN GESLAGTEN
EN BUIGINGEN.

Zelfstandige Naamwoorden; zyn, die op zig zelf kunnen uitgesproken en verstaan worden, zonder enige t'samenvoeging; als, *Man, Vrouw, Kint.* De woorden werden onderschiden door hun-

ne Geslagten. De Geslagten zyn drie-derlei; *Manlyk*, *Vrouwlyk*, en *Onzydig*. Zodanig zynze of Natuurlyk, als, *Man*, *Vrouw*: of wegens de welluidenheit van onze uitsprake; als, *Hemel*, *Aarde*, *Water*. Daar zyn zes Gevallen waar in men de Naamwoorden uitspreekt. De NOEMER, BAARDER, GEVER, BESCHULDIGER, AANROEPER, WEGNEMER.

De Geslagten, werden in die Naamvallen door Litwoortjes onderscheiden. De Litwoortjes, zyn, DE, en HET. *Het*, gebruikt men voor 't eenvoudig onzydig geslagt; *De*, voor 't Manlyk en Vrouwlyk geslagt: behalven de AANROEPER, die heeft tot voorzetsel O.

De Litwoortjes, werden naar de onderscheide Naamvallen dus gebogen, en onderscheiden gebruikt; voor 't Manlyk, Vrouwlyk, en Onzydig geslagt.

Eenvoudig. Meervoudig

Manl.

<i>Noem.</i> De,	De,
<i>Baard.</i> Des,	Der,
<i>Gev.</i> Den,	De,
<i>Bef.</i> Den,	De,
<i>Aanr.</i> O,	O,
<i>Wegn.</i> Den.	De.

Vrouwk.

Vrouwl.

<i>Noem.</i>	De,	De,
<i>Baard.</i>	Der,	Der,
<i>Gev.</i>	De,	De,
<i>Bef.</i>	De,	De,
<i>Aanr.</i>	O,	O,
<i>Wegn.</i>	De,	De.

Onzydig.

<i>Noem.</i>	Het,	De,
<i>Baard.</i>	Des,	Der,
<i>Gev.</i>	Het,	De,
<i>Bef.</i>	Het,	De,
<i>Aanr.</i>	O,	O,
<i>Wegn.</i>	Het,	De.

Ook wert het woortje EEN, in 't eenvoudige als een Litwoord dus gebogen.

<i>Manl.</i>	<i>Vrouwl.</i>	<i>Onzyd.</i>
Een,	Ene,	Een,
Enes,	Ener,	Eens,
Enen,	Ene,	Een,
Enen,	Ene,	Een,
*	*	*
Enen.	Ene.	Een.

Men zie dit eens nader, met byvoeging van Enige Naamwoorden van de drie Geslagten; zo in 't eenvoud, als meêrvoudige.

BUIGINGE VAN MANLYKE
NAAMWOORDEN.

<i>Eenv.</i>	NOEM.	<i>Meerv.</i>
De	{ Man. Koning. Hemel.	De { Mannen. Koningen. Hemelen.
<i>Eenv.</i>	BAARDER.	<i>Meerv.</i>
Des	{ Mans. Konings. Hemels.	Der { Mannen. Koningen. Hemelen.
<i>Eenv.</i>	GEVER.	<i>Meerv.</i>
aan Den	{ Man. Koning. Hemel.	aan De { Mannen. of { Koningen. Den { Hemelen.
<i>Eenv.</i>	BES.	<i>Meerv.</i>
Den	{ Man. Koning. Hemel.	De { Mannen. Koningen. Hemelen.
<i>Eenv.</i>	AANR.	<i>Meerv.</i>
O!	{ Man. Koning. Hemel.	O! { Mannen. Koningen. Hemelen.
<i>Eenv.</i>	WEGN.	<i>Meerv.</i>
van Den	{ Man. Koning. Hemel.	van De { Mannen. Koningen. Hemelen.

BUI-

ZELFSTANDIGE WOORDEN. 41

BUIGINGE VAN VROUWLYKE
NAAMWOORDEN.

<i>Eenv.</i>		NOEM.		<i>Meerv.</i>
De	{	Vrouw.	De	{
		Wet.		{
		Ziel.		{
<i>Eenv.</i>		BAARD.		<i>Meerv.</i>
Der	{	Vrouwe.	Der	{
		Wet.		{
		Ziele.		{
<i>Eenv.</i>		GEVER.		<i>Meerv.</i>
aan De	{	Vrouwe.	aan De	{
		Wet.		{
		Ziele.		{
<i>Eenv.</i>		BES.		<i>Meerv.</i>
De	{	Vrouw.	De	{
		Wet.		{
		Ziel.		{
<i>Eenv.</i>		AANR.		<i>Meerv.</i>
O!	{	Vrouwe.	O!	{
		Wet.		{
		Ziele.		{
<i>Eenv.</i>		WEGN.		<i>Meerv.</i>
van De	{	Vrouwe.	van De	{
		Wet.		{
		Ziele.		{

42 ZELFSTANDIGE WOORDEN.

BUIGINGE VAN ONZYDIGE NAAMWOORDEN.

<i>Eenv.</i>		NOEM.		<i>Meerv.</i>
Het	{	Jaar.	De	{
		Water.		
		Lant.		
	}			Jaren.
				Wateren.
				Landen.
<i>Eenv.</i>		BAARD.		<i>Meerv.</i>
Des	{	Jaars.	Der	{
		Waters.		
		Lants.		
	}			Jaren.
				Wateren.
				Landen.
<i>Eenv.</i>		GEVER.		<i>Meerv.</i>
aan Het	{	Jaar.	aan De	{
of		Water.	of	
Den		Lant.	Den	
	}			Jaren.
				Wateren.
				Landen.
<i>Eenv.</i>		BES.		<i>Meerv.</i>
Het	{	Jaar.	De	{
		Water.		
		Lant.		
	}			Jaren.
				Wateren.
				Landen.
<i>Eenv.</i>		AANR.		<i>Meerv.</i>
O!	{	Jaar.	O!	{
		Water.		
		Lant.		
	}			Jaren.
				Wateren.
				Landen.
<i>Eenv.</i>		WEGN.		<i>Meerv.</i>
van Het	{	Jaar.	van De	{
of		Water.	of	
Den		Lant.	Den	
	}			Jaren.
				Wateren.
				Landen.

Om

Om nu nog klaarder te verstaan, als wy enige zelfstandige woorden gebruiken, tot wat Naamval zy behoren: zal ik dit met enige byvoegfels wat ophelderen.

N O E M E R.

De woorden behoren tot dezen Naamval; als men Personen of zaken enkel noemt: ook als 'er enig getuigenisse navolgt; zo zegt men, in 't

MANLYKE, *de Vader, de Koning, de Heer, de Troon, de Draak, de Afgront, de Hemel, de Engel.* Ook als 'er enig getuigenisse navolgt; als, *de Vader* zeide tot zynen zoon, *de Koning* heeft zyne onderdanen beschermt, *de Heer* heeft zynen knecht gezonden, *de Troon*, staat verheven, *de Draak*, heeft verflonden, *de Afgront*, was zeer 'diep, *de Hemel*, is hoog, *de Engel*, heeft gebootschapt. En in 't

VROUWLYKE, *de Vrouwe, de Moeder, de Koninginne, de Dienstmaagt, de Krone, de Slange, de Aarde.* Zo ook, *de Vrouwe*, heeft haren Here bemint, *de Moeder*, was zorgvuldig, *de Koninginne*, was fierlyk, *de Dienstmaagt*, stont bereid, *de Krone*, was met Diamanten omzet, *de Slan-*

44. ZELFSTANDIGE WOORDEN.

Slange, was listig, *de Aarde* is vlak: het meervoudige is op dezelve wyze.

't ONZYDIGE, *het Beest*, *het Huis*, *het Velt*, *het Lant*. Zo ook *het Beest*, was wonderlyk, *het Huis*, was konstig gebouwt, *het Velt*, was Groen, *het Lant*, was vrugtbaar: het meervout heeft *de*, *de Beesten*, *de Huizen*, enz.

B A A R D E R.

In dezen voortbrengenden Naamval, wert het Litwoord gebogen, en gaat uit, in 't

MANLYKE, op *s*, in 't Enkelgetal; dit heeft betrekking op hunne Eigenschappen, Goederen, en Hoedanigheden: zo zegt men; de Getrouwheit *des Vaders*, de Magt *des Konings*, het Bevel *des Here*, de Hoogte *des Troons*, de Wreetheit *des Draaks*, de Diepte *des Afgronts*, de Glans *des Hemels*, de Sterkte *des Engels*; dat is, *van den Vader*, *van den Koning*, *van den Troon*. In 't meervoudige gaat het Litwoord uit op *r*, dan is 't *der Vaderen*, *der Heren*, *der Koningen*.

't VROUWLYKE heeft in dezen Naamval, *der*, zo in 't enkel, als meervoudige. Men zegt, de Eerbaarheid *der Vrouwe*, en *der Vrouwen*: de Voortreffelykheit *der Wysheit*,

heit, en *der Wysheden*: het Sieraat *der Deugt*, en *der Deugden*: de Stralen *der Zonne*, het Ligt *der Manc*, de Kragt *der Wet*.

't ONZYDIGE, heeft in dezen Naamval, *des* en *der*, als in 't Manlyke; zo zegt men, de Vruchten *des Velts*, en *der Velden*: de Sterkte *des Paarts*, en *der Paarden*: het Scheinsel *des Ligts*, en *der Ligten*; dat is zo veel te zeggen, als, het Scheinsel, *van het Ligt*, en *van de Ligten*. Dat men ook kan verkiezen in vele woorden van den Barenden Naamval; andere Woorden luiden beter in 't eenvoudige, dat men het voortgebragte, agter den Voortbrenger zet; als, de *Afgronts Diepte*, de *Zonne Stralen*, het *Ligts Scheinsel*. Nogtans kan dit aan alle Woorden, zonder wangeluit niet geschieden.

G E V E R.

Dezen Naamval, bevat in zig al wat men aan Personen of Zaken opdraagt en overgeeft; als, in 't

MANLYKE, Geeft *aan den Here* uwe Eerstelingen: Brengt *ulieder Schattingen aan den Vorst*: hy Schreef *enen Brief aan den Koning*; het meervoudige, *is, de, aan de Heren, Vorsten, Koningen*; ook wel *den Koningen*.

't VROUW-

't VROUWLYKE, is hier *aan de*, zo in 't enkel, als meervoudige; als, dien Lof te geven *aan de Vorstinne*, te Gehoorzamen *aan de Wet*, het Water is gekomen tot *aan de Ziele*; en zo ook *aan de Vorstinnen*, *aan de Wetten*, *aan de Zielen*.

't ONZYDIGE heeft in 't enkelvoudige *Het*, *aan het Gebouw* te timmeren, *aan het boek* te schryven: het meervoudige heeft, *De*, *aan de Gebouwen*, *aan de Boeken*. Ook wel *den Gebouwen*, gelyk in 't enkelv. *den Gebouwe*.

B E S C H U L D I G E R.

Tot dezen Naamval, behoren de woorden als men op, voor, of tegen iemand, iets verrigt; 't zy te slaan, te Eren, schande aan te doen, te Groeten, te begeren, te beminnen, enz.; zo in 't

MANLYKE, ik zag *den Here* zitten op zynen Troon, ik hebbe *den Here* verwagt, ik zal *den Herder* slaan; 't meervoudige heeft *de*.

VROUWLYKE, *de Vrouw*, *de Vrouwen*, onteert, *de Vrouw* opgewagt, *de Dogter*, gekuft, enz.

ONZYDIG, *het Lant*, en *de Landen*, Geploegt, bezaait, *het Boek* geopent, *het Kint* geflagen, *het Vlees* gekookt, *het*

het Zaat gedorfen, het Werk af gedaan.

A A N R O E P E R.

Hier in, wert het voorzetsel in alle de Geslagten even eens gebruikt.

O! Here zien uwe Ogen niet naar Waarheit. Wat buigt gy u neder, *O! myne Ziele.* *O! Lant,* hoort des Heren Woort.

W E G N E M E R.

Dit is als men wat van iemand Begeert, Wegneemt, Elders van daan komt; zo in 't

MANLYKE, Wysheits Lessen van den Man te ontfangen, van den Hemel dalen, van den Akker komen, van den Berg klimmen. 't meervoudige heeft *van de.* En in 't.

VROUWLYKE, van de Vrouwe, of van de Vrouwen geboren, de kinderen van de Borst gerukt, van de Aarde opgenomen, van de Mane beschenen, van de Vlamme verteert.

ONZYDIG, van het Werk af te scheiden. Van het Broot te Eten. Van het Lant te komen. Meervoudig, van de Werken, Broden, Landen. Ook wel van den Werke, en van den Werken, af te scheiden.

Dus

Dus hebbe ik tot hier toe, met alle mogelyke klaarheit, de buiginge van de Naamwoorden, door de Litwoortjes aangewezen. In 't meervoudig getal heeft men kunnen zien, dat 'er geen onderscheit is tuffen de buiginge van 't Manlyk, Vrouwlyk, of Onzydig geslagte; maar, dat in 't enkel getal het woortje *Het*, zig niet laat stellen, als, voor 't onzydig geslagt. Dat ieder ook ligt begrypt dat het niet wel zou luiden; indien men schreef, *het Vader, het Moeder, het Hemel, het Aarde.*

Meerder oplettenheit moet men gebruiken om de Manlyke, van de Vrouwlyke buiginge, te onderscheiden; want, in den eersten Naamval, is het zo wel *de Vader, als de Moeder, de Hemel, als de Aarde*; maar, in de volgende Naamvalen, wert het onderscheit duidelyk gehoort; want, in den tweden Naamval, moet men schryven *des Mans, en der Vrouwe, des Hemels, en der Aarde, des Troons, en der Krone, des Beibels, en der Wet.* By dit laatste woort schiet my te binnen dat ik in alle onze Katekismus Boeken, in de tiende vrage; vinde, *al dat geschreven is in den Boek des Wets,* ik beleide niet te weten

te moeten fluiten; als, *Aard*, *Paard*, *Waard*, *Land*, *Hand*, *Tand*, om dat het meervoudige heeft *Aarden*, *Paarden*, *Waarden*, *Landen*, *Handen*, *Tanden*. Hoewel ik voordezen, dit ook op gezag van andere Mannen hebbe gevolgt, zo houde ik het nu daar voor; datter in onze tale, weinige woorden zyn die op 't einde met *d*, kunnen volstaan; want, de kragt der letteren bestaat in den klank; elk die nu wel op het gehoor let, zal bemerken, dat in de uitsprake, die woorden onsklaar ene *t*, ontdekken, die 'er duidelyk in doorflaat; en derhalven, zo nootzakelyk in *Aart*, *Paart*, *Waart*, *Lant*, *Hant*, *Tant*; als in *laat*, *gaat*, *staat*, *haat*, *groot*, *stoot*; anders stelt men *d*, en spreekt de *t* uit; dat tegen alle reden is. En wat het meervout van de eerstgemelde woorden betreft; daar toe is de *d*, als ene zagte letter nodig; dog dan behoortze niet meer tot de eerste lettergreep, maar opent de tweede; op deze wyze: *Aar-den*, *Paar-den*, *Han-den*, *Landen*. Zo is 't ook, met woorden die met *v*, en *z* meervoudig moeten worden gemaakt; als, *leef*, *geef*, *schryf*, *vryf*: om dat het meervoudig is *leven*, *geven*, *schryven*, *vryven*; ook zou moeten wezen

B

leev,

leev, *geev*, *schryv*, *vryv*; dat tegen de re-
den zo even gemelt aanloopt. Insgelyks
zou men dan ook *dees*, *vrees*, *wees*, *lees*,
met *z*, moeten zetten, *deez*, *vreez*, *weez*,
leez; om dat men schryft; *dezen*, *vrezen*,
wezen, *lezen*; daar nogtans *z*, *v*, en *d*,
letteren van zagte uitsprake by ons zyn-
de, in die gevallen door *s*, *f*, en *t* moe-
ten werden verwisselt; wiër scherpen
klank, in de uitsprake van het enkelvoud,
duidelijk wort gehoord: want, of men
hand-openen, enigzints op *d*, zou kunnen
uitspreken, wegens de in een smeltinge
van de klinkletter, daar het bygevoegde
woort mede begint; zo kan dit nogtans in
de meeste gevallen geen plaats hebben:
want, in *hantgifte*, en *hantschoenen*, kan de
uitsprake op geen *d*, rusten, of men zal'er
terstont nog ene *e*, by laten vloejen, naar
den Nederlantsen tongslag, die het niet
eigen is, by ene zagte consonant, zo ter-
stont te kunnen ophouden.

F. De woorden die met deze letter be-
ginnen. zyn ook vele van onduitsen oor-
sprong: men gebruiktze, met reden, in
de plaats van *Ph*, in Naamwoorden die
wy uit andere talen hebben overgenomen,
en by ons zyn eigen geworden; als, *Filo-
soof*,

foof, *Filippus*, *Filemon*; dewyl die woorden in onze tale zyn ingelyft, zo werdenze ook te regt naar derzelver uitsprake gebogen, en met letters gefchreven by ons gebruikelyk.

G. Men heeft nu al enigen tyt, beginnen te zien dat het overtollig en tegen onze tale ftreidende is, aan deze letter, een *h*, of *k*, toe te voegen, in *ghy*, *gangk*, *langk*, *helligb*, *zaligh*, *deught*: men fchryft nu beter; *gy*, *gang*, *lang*, *heilig*, *zalig*, *deugt*, *vreugt*. In enige woorden, kan *g*, en *k*, wel verwiffelt werden; als, *Koning* en *Konink*; maar, *Koninkryk*, komt met onze gewone uitsprake beter over een, dan *Konigryk*.

I, en J. Moet men gebruiken als twe onderscheide letteren, in *vleijen*, *fchreijen*, *fpreijen*, *weijen*: in onderscheiding van de *y*, of griekfe *ypflon*, die by ons is aangenomen, en zeer wel wert gebruikt, in *by*, *gy*, *hy*, *wy*; *myn*, *zyn*. De *i*, wert best gebruikt nevens ene andere klinkletter; als, *draai*, *zaai*, *peil*, *zeil*, *groei*, *bloei*, *huis*, *gedruis*. Met *je*, fchryft men *jaar*, *jagt*, *jigt*, *jong*: ook in den uitgang van verkleinende woorden, als, *tantjes*, *hantjes*, *kantjes*, *potjes*, *kotjes*; ook *mietje*, *keetje*, *jannetje*, *geertje*.

K. Deze letter, wert nu met regt gebruikt niet alleen voor *c*, maar ook in de plaats van *q*, in *kwaden*, *kwellen*, *kwisten*, *kwynen*. Met *ks*, voor *x*, schryft men *volks*, *grotelyks*, *dagelyks*, *jaarlyks*.

T. Wert by ons enkel gebruikt, en niet *th*, in *tien*, *tomas*, *mattys*. De *t* en *d* werden verdubbelt, als men in den voorledenen onvolmaakten tyt zegt, ik *plantte*, *vlugte*, *fmeedde*: om onderscheit te maken tuffen den tegenwoordigen tyt; hier in moet men schryven, ik *plante*, *vlugte*, *fmede*.

V^e, en W^e, zo moeten deze letters werden uitgesproken, en niet naar ene verbafterde gewoonte, *uve*, *dubbeldu*; want, deze letters zyn wezentlyk onderscheiden van de *u*, dat een klinkletter is; wie kan ook anders zonder groot wangeluit spellen, *uw*, *schuw*, *schaduw*, *weduw*.

Z. Om deze letter op hare regte plaatse te gebruiken, moet men alleen letten op hare zagte uitsprake; als in deze woorden: *zage*, *zalve*, *zegge*, *zette*, *zinge*, *zitte*, *zoeke*, *zorge*, *zugte*, *zuigen*: daar de *s*, scherp van geluit, behoort tot deze woorden; *staan*, *slaan*, *steds*, *slingere*, *sierre*, *sisse*, *sluike*, *sluite*.

Nu

Nu is nog overig, dat ik myne spellinge, (zo als ik die hier overal gebruike) verdedige tegen die Schryvers, die alle woorden welke in 't eenvoud twe klinkletters hebben, zonder onderscheit die in 't meervout ook willen behouden; by voorbeeld, *waag, vraag, zaag, plaag, kroon, loon, toon*; werden met twe klinkletters geschreven, dat men daarom ook met behouding van die twe klinkletters, zou moeten schryven: *waagen, vraagen, zaagen, plaagen, kroonen, loonen, toonen*. Dōg, neem hier in overweging, dat het enen vastgestelden Regel is, *dat men buiten nootzake de geslagten niet moet vermenigvuldigen*. In 't enkel getal, is het nootzakelyk twe vocalen of klinkletters te gebruiken, wegens de aangehegte en sluitende consonant, daar ene vocaal zou tegen aanstoten, de lettergreep verkorten, en ene verkeerde uitsprake veroorzaken. Deze nootzake is 'er niet in het meervoudig maken dezer woorden: dan blyft de consonant niet meer gehegt aan de eerste lettergreep; maar, gaat over tot de tweede om die te openen, op deze wyze; *wagen, vra-gen, za-gen, pla-gen, kro-nen, lo-nen, to-nen*; hier uit kan men zien, dat

B 3

a,

a, en *o*, onverhindert, lang genoeg kunnen werden uit gesproken, zo wel als in *Va-der*, *He-mel*, *Ko-ning*; en derhalven, buiten nootzake om in het meervoudige dezer woorden twe klinkletters te gebruiken.

Ook vinde ik het van weinig belang, het geen men uit de werkwoorden hier tegen wil inbrengen, uit het enkel getal van de gebiedende wyze: daar men zegt, *spreek*, *hoor*, *draag*; dat men daar om dezelfde klinkletters zou moeten behouden, om 'er andere tyden en wyze van te maken. Dog men kan aanstonts doen zien, dat men de klinkletters in andere tyden en wyze, niet alleen mag verminderen; maar, zelf naar onze uitsprake geheel veranderen; by voorbeeld, *speek*: dit mag men niet alleen vervoegen en zeggen, ik *spreke*, maar ook ik *sprak*, ik hebbe *gesproken*; daar men de verandering ziet van *e*, in *a*, en *o*: dat in menigte van andere woorden meer zou kunnen worden aange-
toont.

Wil men egter de nootzakelykheit van twe klinkletters staande houden, om dat men anders den onkundigen, niet kan doen weten, waar de woorden lang of
kort

kort moeten worden uitgesproken, daar dit in andere talen, door *Accenten*, wert aangetoont? Deze zy tot antwoord; dat het niet doenlyk is, de Régelen altoos naar de onvatbaarheid der onkundigen, zonder verder onderwys te schikken; want, die hier mede verlegen is, zal in meer andere woorden ook wel mistaften, daar in 't geheel geen vermenigvuldigen van klinkletteren te pas komt, en nogtans de ene lettergreep, langer moet werden uitgesproken dan de anderen.

Hier van zal ik nog dit beregt geven, dat in onze Nederduitse uitsprake, geen twe lange lettergrepen, naast malkanderen kunnen komen; maar, dat de lettergreep die naast een lange staat, 't zy voor of agter, altyt kort is; en dat de kragt der uitsprake, moet slaan op de lange lettergreep: gelyk hier is te zien, in *Kámer*, *Hámer*, *Bemínnen*, *Gewínnen*, *Gével*, *Wrével*, *Kínderen*, *Hínderen*, *Besprénge*, *Verlénge*. Dit teken behoeft men boven alle woorden niet te zetten; maar, men kan het gebruiken by zulke, die anders verkeert konde werde uitgesproken; als, *Békéren*, *Bekéren*, *Bédelen*, *Bedélen*; die dit den Latynen vergunt, kan het met

reden ons Nederduitsen niet weigeren. Tot merkelyke onderscheidinge van andere woortjes, werden met regt twe klinkletters gebruikt; als men schryft van het yffelyke *wee*, de onstuimige *zee*, en het stomme *vee*.

VERSCHEIDE TEKENS, OM VER-
STAANBAAR TE LEZEN EN
TE SCHRYVEN.

(,) Scheiteken, ter onderheidinge van volkome woorden en spreuken; die egter, maar een gedeelte van den gehelen zin uit maken.

(;) Dit teken wert gestelt by een halven zin, of wanneer de woorden scheinen van zin te veranderen; maar dat het volgende dient tot nader verklaringe of bevestinge: ook by Redengevende woorden; als, *want*, *egter*, *nogtans*.

(:) Twee stippen, stelt men agter een vast gedeelte van de redenen, als den zin volkomen is: maar als 'er van den zelven inhoud nog iet by moet volgen.

(.) Deze ene stip, wert gestelt aan 't einde van den gehelen zin, eer men tot iets anders overgaat.

(?)

(?) Agter alle vraagswyze voorstellingen, zet men dit vraagteken.

(!) Teken van verwonderinge, klagte, of verbaastheit.

(), [] Tussen in stellings teken. Tussen het eerste werden zaken gesteld, die (als van ter zyden inkomende,) aan den t'samenhang af nog toe doen. Tussen het tweede woorden, die [zegge ik] den zin ook niet veranderen.

(-) Men gebruikt dit tot een samenbindings teken, om twe zelfstandige woorden te verënen; als, *vlees-bal*, *vis-markt*. Dog ik ben van gedagten dat men dit weinig nodig heeft.

(=) Dit teken der verdelinge, stelt men aan het einde van den Regel, om te tonen dat een gedeelte van het woort, op den volgenden Regel is overgebracht: dog dit moet met geen enkele letters, maar altyt met ene volle lettergreep geschieden.

VERKORTINGEN.

Men schryft door letteren af te laten by verkortinge, 't voor *het*, 's voor *des*, d' voor *de*, t' voor *te*; op deze wyze, 't is, 't was, 't zal. 's avonts, 's morgens,
B 5 's nagts.

's nagts. d'eerste, d'agtste. t'samen, t'uwent, t'onzent, t'allen tyden. Ook schryft men, 'er voor *ser*, *der*, of *daar*; zo is 'er, daar zyn 'er, het komt 'er. Ook zet men, *we* voor *wy*, *ze* voor *zy*, *me'* voor *mede*. Dog werden dan kort aan andere woorden gevoegt, en als een woort uitgesproken; by voorbeelt, *zullenwe*, of *willenwe* dat ondernemen: *toenze kwam*, of *zalze komen*: *hier me'*, *daar me'*, voor *daar mede* geen raat te weten.

VAN DE WERKWOORDEN.

Hier van zal ik alleen kort, en zo veel my mogelyk is, klaar melden; daarom laat ik dit op de spellinge volgen, eer ik tot de geslagten en hunne buiginge overga.

Werkwoorden, zyn benaminge van 't geen wy doen, of aan ons gedaan wort; by voorbeelt, *denken*, *spreken*, *gaan*, *staan*, *lopen*, *zitten*, *werken*, enz.

Deze woorden spreken wy op vierderly wyze; als daar is,

DE AANTONENDE WYZE; waar in wy zeggen, of schryven wat wy doen, of aan ons gedaan wort.

DE

DE GEBIEDENDE WYZE; waar in wy iets aan een tweede, of door een tweede aan een derde bevelen.

DE WENSENDE WYZE; waar in wy onze begeerte vertonen om iets te doen, of gedaan te worden.

DE ONBEPAALENDE WYZE; waar in de woorden zonder t'samenstellinge of tytvoeginge werden voortgebracht.

In de Aantonende en Wensende wyze, zyn verscheide tyden; want, men spreekt in

DEN TEGENWOORDIGEN TYT, ik doe.

IN DEN VOORLEDENEN TYT, { ik dede.
ik hebbe
gedaan.
ik hadde
gedaan.

IN DEN TOEKOMENDEN TYT, ik zal doen.

En dit spreekt men in den eersten, tweeden, en derden Persoon, op dezewyze:

Eenvoudig. en Meervoudig.

- | | | |
|--------------------|----------|----------------|
| 1. <i>Persoon.</i> | ik doe. | wy doen. |
| 2. <i>Pers.</i> | gy doet. | gylieden doet. |
| 3. <i>Pers.</i> | hy doet. | zy doen. |

De

De verschikkinge der Werkwoorden, geschiet op de volgende wyze; by voorbeeld;

WERKEN.

I. DE AANTONENDE WYZE.

Tegenwoordigen tyt.

<i>eenvoudig.</i>	{	ik werke.
		gy werkt.
		hy werkt.
<i>meervoudig.</i>	{	wy werken.
		gylieden werkt.
		zy werken.

Voorledenen onvolmaakten tyt.

<i>eenvoudig.</i>	{	ik werkte.
		gy werkte.
		hy werkte.
<i>meervoudig.</i>	{	wy werkten.
		gylieden werkten.
		zy werkten.

Voorledenen volmaakten tyt.

<i>eenvoudig.</i>	{	ik hebbe gewerkt.
		gy hebt gewerkt.
		hy heeft gewerkt.
<i>meervoudig.</i>	{	wy hebben gewerkt.
		gylieden hebt gewerkt.
		zy hebben gewerkt.

Meer.

Meervoorleden volmaakten tyt.

- eenvoudig.* { ik hadde gewerkt.
 { gy hat gewerkt.
 { hy hat gewerkt.
- meervoudig.* { wy hadden gewerkt.
 { gylieden hat gewerkt.
 { zy hadden gewerkt.

Toekomenden tyt.

- eenvoudig.* { ik zal werke.
 { gy zult werke.
 { hy zal werke.
- meervoudig.* { wy zullen werken.
 { gylieden zult werken.
 { zy zullen werken.

II. DE GEBIEDENDE WYZE.

- eenvoudig.* { werk gy.
 { dat hy werke.
- meervoudig.* { werkt gylieden.
 { dat zy werken.

III. DE WENSENDE WYZE.

Tegenwoordigen tyt.

- og dat
- eenvoudig.* { ik werke.
 { gy werkt.
 { hy werkt.

meervoudig. { wy werken.
 { gylieden werkt.
 { zy werken.

Voorleden onvolmaakten tyt.
 og dat

eenvoudig. { ik werkte.
 { gy werkte.
 { hy werkte.

meervoudig. { wy werkten.
 { gylieden werkten.
 { zy werkten.

Voorledenen volmaakten tyt.
 og dat

eenvoudig. { ik gewerkt hebbe.
 { gy gewerkt hebbe.
 { hy gewerkt hebbe.

meervoudig. { wy gewerkt hebben.
 { gylieden gewerkt hebben.
 { zy gewerkt hebben.

Meervoorteden volmaakten tyt.
 og dat

eenvoudig. { ik gewerkt hadde.
 { gy gewerkt hadde.
 { hy gewerkt hadde.

meervoudig. { wy gewerkt hadden.
 { gylieden gewerkt hadden.
 { zy gewerkt hadden.

Toe.

	<i>Toekomenden tyt.</i>
	og.... dat
<i>eenvoudig.</i>	{ ik zal werke.
	{ gy zult werke.
	{ hy zal werke.
<i>meervoudig.</i>	{ wy zullen werken.
	{ gylieden zult werken.
	{ zy zullen werken.

IV. DE ONBEPAAALDE WYZE.

werken, werkende, enz.

Volgt nog een voorbeelt in de lydende
verschikkinge, van

L E R E N.

I. DE AANTONENDE WYZE.

	<i>Tegenwoordigen tyt.</i>
<i>eenvoudig.</i>	{ ik worde geleert.
	{ gy wort geleert.
	{ hy wort geleert.
<i>meervoudig.</i>	{ wy worden geleert.
	{ gylieden wort geleert.
	{ zy worden geleert.

Voor-

Voorleden onvolmaakten tyt.

<i>eenvoudig.</i>	{ ik werde geleert.
	{ gy wert geleert.
	{ hy wert geleert.
<i>meervoudig.</i>	{ wy werden geleert.
	{ gylieden wert geleert.
	{ zy werden geleert.

Voorledene volmaakte tyt.

<i>eenvoudig.</i>	{ ik ben geleert.
	{ gy zyt geleert.
	{ hy is geleert.
<i>meervoudig.</i>	{ wy zyn geleert.
	{ gylieden zyt geleert.
	{ zy zyn geleert.

Meer voorleden volmaakten tyt.

<i>eenvoudig.</i>	{ ik wierde geleert.
	{ gy wiert geleert.
	{ hy wiert geleert.
<i>meervoudig.</i>	{ wy wierden geleert.
	{ gylieden wiert geleert.
	{ zy wierden geleert.

Toekomende tyt.

<i>eenvoudig.</i>	{ ik zal worde geleert.
	{ gy zult worde geleert.
	{ hy zal worde geleert.
<i>meervoudig.</i>	{ wy zullen worden geleert.
	{ gylieden zult worden geleert.
	{ zy zullen worden geleert.

ten om welke reden; want Galate 3: 10. staat in al onze Beibels, *het Boek der wet*. Verder, in den derden, vierden, en zesden Naamval, hebben alle Manlyke Naamwoorden, *Den*, en alle Vrouwlyke, *De*. Dan is 't *Den Keizer*, *De Keizerinne*, *Den Tempel*, *De Offerhande*, *Den Hemel*, *De Aarde*, *Den Beibel*, en *De Wet*. Zyn 'er verder enige woorden, die in deze Naamvallen, zo wel, *De*, als *Den*, aannemen; die heeft men voor twyffelagtig, of gemeen te houden, om datze nu eens Manlyk, dan weder Vrouwlyk kunnen werden gebruikt.

Wat de Manlyke woorden op zig zelf aangaat, daar van kan men zeker zyn, dat ze niet tot den Noemer; maar tot de Onregte Naamvallen behoren; als 'er deze voorzetsels by zyn; als, *aan*, *in*, *voor*, *met*, *tegen*, *tot*, *uit*, *van*, en meer andere: in die Gevallen moet men 'er altoos *Den* voorzetten; en schryven, *aan den Koning*, *in den Brief*, *voor den Man*, *met den Vrient*, *tegen den Vyant*, *tot den Dienst*, *uit den Brant*, *van den Roof*.

De Eige Namen van Mensen, moeten naar deze onderscheide Naamvallen niet werden gebogen: dat by vele geschiet,

D door

door navolginge van de Latynen; schryvende, *Pauli, Paulo, Paulum, Paule*. Dog Geleerde Mannen hebben overlange al aangemerkt, dat zulks tegen de eigenschap, en welluidenheit van onze spraak streidig is; maar, dat men by ons in alle Naamval-
len, moet schryven, *Paulus, Petrus, Jakobus, Johannes, Filippus*; en zeggen, *van Paulus, aan Timoteus, Kristus* zeide tot *Simon Petrus, Jakobus*, de broeder *van Johannes*.

VAN DE BYVOEGLYKE WOORDEN, EN HUNNE BUIGINGEN.

Byvoeglyke woorden, zyn eigenschappen, en hoedanigheden, die aan Personen of Zelfstandigheden werden toegeschreven; zo zegt men, *Grote Heren, Magtige Vrouwen, Hoge Torens, Schone Kronen, Groene Velden, Vrughtbare Landen*. De byvoeglyke zyn hier; *Grote, Magtige, Hoge, Schone, Groene, Vrughtbare*.

Deze woorden, moeten in Geslagt en buiginge, met de Zelfstandige overeen komen: in 't *sneervoudige* zo als hier boven vermeld, is geen onderscheit; alzo de buiginge dan in alle geslagten op de zelve

ve wyze gefchiet; maar, in *het enkel getal*; dog, niet zo zeer in den eerften Naamval, dan is 't ook *de Grote Man, de Grote Vrouw, de Wyze Vorst, de Wyze Vorstinne*, en ook wel, *het Grote Plein*, anders *het Vrugtbaar Lant*. Maar, in den tweden Naamval, is het, *des Groten Mans, des Wyzen Vorsts, der Grote Vrouwe, der Wyze Vorstinne. Des Groten Pleins, des Vrughtbaren Lants*. In den derden, vierden, en zesden Naamval; *den Groten Wyzen Vorst, de Grote Wyze Vorstinne, het Groot Vrughtbaar Lant*.

Tot de Buiging van deze woorden, komt zonderling te pas het woortje *Een*; hier als geen *Getal*; maar als een *Litwoort* aan te merken: dit wyft, zo op zig zelfs, (gelyk het hier voren is gefelt;) als, voornamelyk in verbant met de toevoeglyke woorden, de *Geflagten* aan; op deze wyze.

MANLYK.

Een Groot Man.

Enes Groten Mans.

Aan enen Groten Man,

Enen Groten Man.

O! *

Van enen Groten Man.

D 9

VROUW.

VROUWLYK.

Ene Grote Vrouwe.

Ener Grote Vrouwe.

Aan ene Grote Vrouwe.

Ene Grote Vrouwe.

O! *

Van ene Grote Vrouwe.

ONZYDIG.

Een Groot Lant.

Eens Groten Lants.

Aan een Groot Lant.

Een Groot Lant.

O! *

Van een Groot Lant.

Hier uit kan men zien hoe dit woortje *Een*, de Geslagten aanwyft, als het wert gebogen: dan is 't Manlyke *Eens*, en *Enen*: in 't Vrouwlyke, *Ener*, en *Ene*: 't Onzydige heeft altyt *Een*, behalven in den tweden Naamval, dan is 't *Enes*, gelyk in 't Manlyke. Zo is 't ook met het toevoeglyk woort; dat is Manlyk, *Groten*, Vrouwlyk, *Grote*, Onzydig, *Groot*. Merk dit nog eens door al de Naamvallen.

N O E M E R.

Een Groot Man, heeft veel vermogen:
Ene Grote Vrouwe, kan veel verrigten:
Een Groot Lant, is wyt van omtrek.

B A A R-

B A A R D E R.

De Sterkte *enes Groten Mans*. De Magt *ener Grote Vrouwe*. De Vruchten *enes Groten Lants*.

G E V E R.

Dit Gefchenk bragt men aan *enen Groten Man*: men bezorgde het aan *ene Grote Vrouwe*: daar is veel te Arbeiden aan *een Groot Lant*.

B E S C H U L D I G E R.

Daar Eerde men *enen Groten Man*: hier Ontmoeten hen *ene Grote Vrouw*: elders Bezaaiden zy *een Groot Lant*.

A A N R O E P E R.

O! *Grote Man*, O! *Grote Vrouwe*, O! *Groot Lant*.

W E G N E M E R.

Die Konst haddenze geleert, van *enen Groten Man*: dat Pragt Gewaat, haddenze ontfangen van *ene Grote Vrouwe*: die Vruchten waren ingezamelt van *een Groot Lant*.

Indien men hier niet op letten, en schreef van *ene Groot Man*, van *enen Groten Vrouwe*, en van *ene Grote Lant*; zo zou men tegen dezen Regel geweldig zondigen, en de welluidenheit benadelen.

Meer andere Voorbeelden kan men

D 3 naar

54 BYVOEGLYKE WOORDEN.

naar dezen voorgestelden Regel opgeven; zo zegt men zeer wel, hier Trotsfe men met de Majesteit van *enen Sierlyken Troon*. Daar met den Glans van *ene Sierlyke Kroone*. Elders met de Pragt van *een Sierlyk Hof*, enz.

ENIGE VOOR- EN BYWOORDEN.

Daar zyn in onze Nederduitse Taal, ook enige Voornaamwoorden, die gelyk de vorige Litwoortjes, hunne Geslagten en buigingen hebben.

Myn, en *zyn*, hebbe ene opzigtelyke betekenis. Volgens de Manlyke buiginge, heeft den tweden Naamval, *myns*, en *zyns* Vaders Goet. In de volgende Naamvallen is 't *mynen*, en *zynen* Vrient: *myner*, en *zyner* Vrienden Goet: van *myne*, en *zyne* Vrienden. 't Vrouwlyke, heeft *myner*, en *zyner* Dogter. Van *myne*, en *zyne* Dogter, of Dogteren.

Wie, moet in 't Manlyke gebogen worden; wie is hy? *wiens* kragt zoo groot is? van *wien*, men deze verwagtinge heeft. En in 't Vrouwlyke, wie is zy? met deze schoonheden begaaft? *wier*, Deugden dezen Lof verdienen? aan *wie*, men dit alles toe schryft.

Die.

Die, heeft op de zelve wyze in 't Manlyke, *diens*; aan, en van *dien*. In 't Vrouwlyke, *dier*; aan, en van *die*, Vrouwe.

Dees, is in de Manlyke buiginge, *dezes*, en *dezen*. 't Vrouwlyke, heeft in den tweden Naamval *dezer*, anders altyt *deze*.

Zelf, heeft in den tweden Naamval, van 't Manlyke *zelfs*, in de volgende Naamvallen is 't *zelven*: en in 't Vrouwlyke *zelve*. Dit woort wert gebruikt om den een van den ander te onderscheiden; als, *dezelve* die het werk begonnen hadde, heeft het volbragt. In 't Manlyke, elken dag heeft genoeg aan zyns *zelfs* kwaat: hy zal van zig *zelven* niet getuigen. Vrouwlyk, de *zelve* Vrouw, zy heeft zig *zelve* aangeboden.

Uw, wort Manlyk gebogen, *uwes*, en *uwen*. Vrouwlyk, *uwer*, en *uwe*. Voorts is *uw*, Onzydig; ook *dit*, en *dat*; als, *uw Huis*, *uw Lant*, *dit Werk*, *dat Vuur*, *dat Hout*.

ONDERSCHEIDINGE VAN WOORDEN.

U, en *uw*, hebben onderscheide bete-

D 4

ke-

kenis: *u*, ziet op het getuigenis tot den Perfoon; als, ik hebbe *u* dit bevolen, ik zegge *u*. *Uw*, is een Voorwoort, en heeft opzigt op de Daden, Goederen, en Hoedanigheden; zo zegt men, *uw Kragt*, *uw Huis*, *uw Lant*.

Hem, en *zig*. Verschillen hier in: *hem*, ziet op een ander, *zig*, op den Perfoon zelfs; als, zy hebben *hem* tot Regter verheven, en *hem*, in den Raat ingehaalt: hy heeft *zig* die Eer Ampten waardig gemaakt, hy heeft *zig* Vorstelyk gedragen. Dit onderscheit, is ook in 't Vrouwlyke, tussèn *baar* en *zig*. Men heeft *haar* hooglyk geprezen, om datze *zig* Wyslyk heeft gedragen.

Te, en *Tot*. Zyn onderscheiden: *tot*, ziet op de beweginge naar een Plaats, te reizen van Stat, *tot* Stat te komen *tot*, voor de Poort: *te*, ziet op de Plaats van iemants verblyf, of woninge; zo zegt men,; hy woont *te* Leiden, *te* Delft, *te* Rotterdam. Dan moet men ook op de Brieven schryven, niet *tot*. maar *te* Rotterdam, *te* Delft, *te* Leiden.

Na, en *Naar*, hebben dit onderscheit; *na*, betekent vervolg van tyt, *na* enige Jaren of Dagen. Davidt Regeerde *na* Saul,

Saul, Salomon Regeerde *na* Davidt. *Naar*, wert fomtyts gebruikt voor Droe-
vig; maar, 't betekent ook zig te bewe-
gen, of te Reizen *naar* een plaats, pogin-
ge *naar* grote Preizen: het zegt ook zo
veel als *volgens*; zo zegt men, *naar* het
bevel des Here, *naar* die Wetten zig te
fchikken, en die *naar* te komen.

Wort, is de Gebieder, de tegenwoor-
dige, en toekomende tyt. *Wert*, is de
onvolmaakte tyt. *Wiert*, is de meervoor-
ledene tyt, in de Lydende buiginge, zegt
men, ik, en gy, *wiert* geleert.

Want, is een Redengevent woort; als,
wy wierpen daar ons Anker uit; *want*,
de wint, en het water was ons tegen.

Egter, is zo veel als nogtans: hoewel
het fcherp was bedreigt, heeft hy het *nog-
tans*, of *egter*, niet naargelaten.

Als, is een ftellig woort; zo fterk *als*
Simfon, zo wys *als* Salomon, een Helt
als Davidt.

Dan, is een vergelykent woort; Vry-
moediger *dan* een Leeuw, Hoger *dan* de
Hemel, Lager *dan* de Aarde, Dieper *dan*
de Zee.

De, en *die*, verfchillen hier in, *de*, is
een Litwoort; maar *die*, ziet op het reets

gemelde: zo kan men zeggen; *de* Koning van Engelant, is een Zeemogentheit, *die*, de Daat zo wel als den Naam toont te hebben.

Hen, en *Hun*, hebben dit onderscheide gebruik: *hen*, ziet op de Personen in 't meervout, voor *hen* lieden; de Mannen kwamen aan de Stat, en men zeide tot *hen*, dat men Tenten tot hun verblyf zoude geven. *Haar*, gebruikt men van 't Vrouwlyk geslagt; maar *hun*, ziet op de goederen, en hoedanigheden van Mannen; *bunne* wapenen waren gereet, om tegen den Vyant, *bunne* magt te bewyzen. Zo ook, *bunne* Ogen, Handen, Voeten.

Haar, kan men wel eens veranderen in *heur*, wanneer dit Vrouwlyk woort veel op den anderen zou volgen; of ook als 'er in onderscheidinge wort gezegt, *heur haar* was goutgeel, en konstig in een gevlogten.

Kennen, gebruikt men voor *weten*; maar, *konnen*, voor *doen*, en verrigtinge.

Dog, komt te pas in Réde, en is zo veel als *maar*; die zaken wierden met veel omstandigheden verhaalt, *dog*, of *maar*, verdienden weinig geloof.

Tog,

Tog, is een smeekwoort; wil *tog* myn verzoek niet afwyzen: ook in zaken die men niet kan veranderen, of vergeefs doet; laat het maar beruften, gy zult het *tog* niet verkreigen.

Toen, gebruikt men in onderscheidinge van *doe*, of *doen*, dat tot de Werkwoorden behoort; by voorbeeld, *toen* de Legers te Velt trokken, *toen* ik jong was, *toen* zy uog ongetrouwt waren.

En, wert veel gebruikt by ontkennde spreuken; als ik *en* kan niet komen, gy *en* zult niet stelen, het *en* is niet gedaan. Dog wel ingezien zynde, kan men dit woortje *en*, in dit opzigt, niet anders als een stopwoort houden, dat den zin lam maakt, en onnodig is. Men moet zeggen, *ik kan niet komen, gy zult niet stelen, gy zult niet begeren, het is niet gedaan.*

En, is genoeg om woorden en spreuken t'samen te voegen, of te onderscheiden, in de plaats van *ende*, dat van langen omtrek is. Dus, moet men dan niet zeggen, in den Hemel, *ende* op de Aarde, het Koninkryke, *ende* de Kragt, Vader, *ende* Moeder, Man, *ende* Vrouwe; maar, in den Hemel, *en*, op de Aarde, het Koninkryke, *en*, de Kragt, Vader, *en*, Moeder,

der, Man, *en*, Vrouw, des Vaders, *en*, des Zoons.

Der, is het Litwoord van den tweden Naamval in 't Vrouwlyke; dan moet men in andere Naamvallen niet zeggen; op *der* Aarde, in *zyner* Hant, van *harer* Dragt; maar, op *de*, Aarde, in *zyne*, Hant, van *hare*, Dragt.

VAN DE T'SAMENVOEGINGE.

Het is een sierlyk Vermogen van onze Taal, dat wy door het verénigen van twee zelfstandige woorden, een woort kunnen maken, waar doorwe ons kort en klaar weten uit te drukken; zo zegt men, *Gotsgeleerde*, *Regtsgeleerde*, *Konstbeminnaar*, *Huisfieraat*, *Geboorteregt*, *Gedenkstuk*, *Letterkonst*, *Kweekschool*: zo als ik een Lyft van woorden hebbe opgegeven in myn klein *Nederduits Woordenboek*.

Het Geslagt van deze t'faamgevoegde woorden, schikt zig altyt naar het agterste: al zynze uit Manlyke, en Vrouwlyke, of Onzydige te samen gestelt; by voorbeelt, *Waterstroom*, en *Waterput*, zyn Manlyk; om dat, *Stroom*, en *Put*, Manlyk zyn; nochtans, is *Water*, Onzydig:
men

men moet zeggen, in den koelen *Waterstroom*, uit den diepen *Waterput*; maar, keert men het om, en zet *Water* agter *Stroom*, en *Put*, dan verandert het in 't Onzydig Geflagte, en men zegt, *het driftif Stroomwater*, *het opwellende Putwater*: zo ook *het Regenwater*, *het Psalmboock*, *het Hemelsbeir*; hoewel, *Regen*, *Psaln*, en *Hemel*, Manlyk zyn. *Zee*, is Vrouwlyk; nogtans, is *Zeewater*, Onzydig. *Zomer*, is Manlyk, maar *Zomervrugt*, Vrouwlyk: zo is ook *Boomvrugt*, Vrouwlyk, egter, is *Vrugthboom* Manlyk.

Wanneer dus woorden in den Barenden Naamval worden te samen gevoegt, moet het Werk, en de Hoedanigheid, (die men wil vermelden,) staan agter den Persoon, aan wien men die toe schryft; by voorbeeld, ik moet niet zeggen, *de Sterkte Simfons*, *de Wysheit Salomons*, *het Gelove Abrahams*, *de Heerlykheit Jakobs*; maar, 't is beter dat men zegge, *Simfons sterkte*, *Salomons Wysheit*, *Salomons Spreuken*, *Debraas*, en *Hannaas Liet*, *Mariaas*, en *Simeons Lofzang*, *Jobs Boek*, *David's Psalmen*, *Petrus Brief*, *Abrahams Gelove*, *Jakobs Heerlykheit*, *Jobs Lytzaamheit*, *Abfaloms Schoonheit*. Zyn 'er enige woorden daar

daar de t' samenvoeging in dezen Naamval, enig wangeluit geven; (als, *Gods Lam, Gods Liefde*); dan mag menze voegfamer in een anderen Naamval uit fpreken, en zeggen, *het Lam van Godt, de Liefde van Godt*: en zo ook, *de Wysheit van Salomon, het Liet van Hanna, de Lofzang van Maria*.

In de t' samenvoeging van byvoeglyke, met zelfftandige woorden; gaat het altyt zeker, dat het zelfftandig woort, moet ftaan, agter het byvoeglyke; als *een wys Man, een deugtſame Vrouw, een ſterk Huis*. Van enen bogen Toron, in ene diepe Laagte, op een vlak Velt.

VAN VERSWYGINGEN.

De Nederduitſe Taal heeft ook vele verzwege woorden, die men 'er tuſſen uitlaat, en nogtans in den t'samenhang werden gemeint, en verſtaan; by voorbeeld: aan de Nederduitſe Taal, hebben geärbeit *A. Monen, D. van Hoogſtraten, J. Nyloë*; daar by die twe laaſte ook wert verſtaan, datze aan die Taal hebben geärbeit; maar om geen onnodig herhaal te doen 'er uit gelaten. Zo ook tot het Eiland

lant Walcheren, behoort, *Middelburg; Vere*, en *Vlissingen*; hier verstaat men behoort, ook by de twee laatste Steden: zo kan men ook zeggen, *de Heren* van Leiden, zyn naar Amsterdam, met die, van Haarlem, en Delft; men verstaat, met *die Heren*, enz. Dit dient tot veel verkorting in het spreken.

VAN HET HOUDEN DER GESLAGTEN
IN HET VERVOLGEN VAN
DE REDE.

Hier zal ik nog byvoegen, hoe men in het spreken, en vooral in 't schryven, de Geslagten in het vervolg van ene Rede, wel moet in 't oog houden; want, als men het Lit, en byvoeglyk woort, naar behoren voor de Geslagten heeft gestelt; zo dat de Geslagten door deze wel zyn onderscheiden: dan kan men nog groffelyk dwalen, in 't vervolg van de Rede; wanneer men op dezelve zaak het oge hout, en geeft 'er de Naam aan van een ander Geslagt, dan daar men het te voren voor hadde opgegeven, of hebben moet: by voorbeeld; wanneer ik spreke van de Voortreffelykheit

heit *des Hemels*, en zegge vervolgens, dat *zy* *zig* aan alle Inwoonders der werelt, in *hare* Schoonheit, zodanig vertoon; zo misdoe ik buiten tweyffel; om dat *Hemel* Manlyk is, en in den Barenden Naamval *des Hemels*, reets was genaamt; zo moet ik dan ook blijven zeggen, dat *by* *zig* aan alle Inwoonders in *zyne* Schoonheit zo vertoon; en wederom de *Aarde* is Vrouwlyk; zo moet men dan niet zeggen, *by* zal *zyne* Vrugten voortbrengen; maar, *zy* zal *hare* Vrugten voortbrengen: zo ook van de *Zon*, moet men niet spreken, van *zyne* Glans, of van *zyne* Stralen: maar, van *haren* Glans, en *hare* Stralen.

Ook als men zaken onder Persoons verbeelding invoert, moet men het Geslagt van 't Zinbeeld behouden; by voorbeeld, het *Geluk* is Onzydig, de *Fortuin*, is Vrouwlyk: zo moet men dan ook blijven zeggen; van 't *Geluk*, niet dat *zy*, maar dat *by*, met den Nek iemant kan aanzien: en van de *Fortuin*, dat *zy*, met een lagchent wezen Vleit, en *zy*, *zig* vlugtig kan Omdrajen.

In dit houden der Geslagten wert veeltyts misgetaft, niet alleen door ene gehe-

hele onkunde, maar ook, als men niet genoeg opmerkt, dat hoedanigheden, die in hare uitsprake Vrouwlyk zyn, ook wel aan Mannen worden gegeven: hier van dient men dit op te merken, dat, als het Naamwoort Vrouwlyk is, daar men een Persoon onder verbeelt, al is hy dan een Man; dat men dan ook in 't Vrouwlyke moet blijven spreken.

Om dit met een Voorbeeld uit den Beibel aan té wyzen, zie Rom. 13: 3, 4. daar zegt de Apostel, wilt gy nu de *Magt*, (dat een Vrouwlyk woort is, maar 'er onder bedoelt Mannen die magt hebben,) niet vrezen, doet het Goede, en gy zult Lof van *haar* hebben; want, zy is Gods *Dienaresse*: zy draagt het Zwaart niet te vergeefs: zy is een Wreekster. En by uitnemenheit vint men dit by Salomon, Spreuk. 8. en 9. Daar Gods Zoon sprekende wort in gevoert, onder den Naam van *Wysheit*, dat een Vrouwlyk woort is, en daarom in 't vervolg dus beschreven; Roept de *Wysheit* niet? Verheft niet de Verstandigheid *hare* stemme? De Opperste *Wysheit* heeft *haar* Huis gebout: zy heeft *ha-*

re zeven Pilaren Gehouwen: zy heeft haar slagvee geflagt: zy heeft *baren* wyn gemengt, ook heeft zy *bare* Tafel toegerigt; en watter meer volgt.

Dit is nodig te verstaan: my zyn wel mensen voorgekomen, die hier over in twyffel waren of 'er wel van Christus wiert gesproken, dewyl het alles in 't Vrouwlyke voorkomt: zo ook Matt. 11: 19. De Wysheit is Geregtvaardigt van *bare* kinderen; zelf van mensen, die in de Godlyke waarheden ver gevordert waren; maar alleen, uit onkunde van deze maniere van spreken, in hunne Nederlantsche Moedertaal.

Uit vele andere plaatsen van de H. Schrift, zou men dezen Regel kunnen aanwyzen, *sta* nog maar eens het oog op *Job* 39:

Vers 22—28. Het *Paart*, is Onzydig, en 'er wort gevraagd, zult gy het *Paart* sterkte geven? en vervolgens kunt gy *zy*nen hals met Donder bekleden? het belagt de Vreze: tegen *hem* rotelt de Pylkoker: in 't volle geklank der Bazuine zeit *het*, Heah. Uit dit Voorbeeld kan men zien, (en het komt ook met de Regelen der Spraakkonstenaars *overeen*) dat niet alleen

leen *bet*, als 't *Litwoort* hier voegt, maar ook, dat de toespelende woorden van 't *Onzydig geslagt*, in 't vervolg van de *Rede*, niet in 't *Vrouwlyke* moeten staan *zy*, en *haren*, maar in 't *Manlyke*, *hem*, en *zynen*.

Vers 29. De *Sperwer*, *Vrouwlyk* gestelt: en daarom in 't vervolg ook aan *Job* gevraagd, of het door zyn *Verstant* was, dat *zy hare Vleugelen* uitbreide naar het *Zuiden*.

Vers 30-33. Den *Arent*, *Manlyk*, zo wort ook van hem vervolgt, dat *hy zynen Nest* in de hoogte maakt: *hy woont* en vernagt in de *Steenrotse*: van daar speurt *hy de speize* op: *zyne ogen* zien van verren af, ook zuipen *zyne Jongen* bloet, enz.

Meer zal ik 'er niet by voegen; ik hebbe hier met alle mogelyke klaarheit, en eenvoudigkeit, de nodigste zaken, over de *Nederduitse Taal* voorgesteld. Dog hier volgt nu nog een *Lyst* van zelfstandige *Naamwoorden*.

B E R E G T
 . **V O O R D E**
Z E L F S T A N D I G E
N A A M L Y S T ,
G E T R O K K E N
U I T D E N E D E R D U I T S E
O V E R Z E T T I N G E
D E S
B E I B E L S .

Volgens de voorgestelde Regelen, volgt nu een Lyst van zelfstandige Naamwoorden, getekent met hunne Geslagten: waar van 'er nog meer zyn te vinden in myn klein Nederduits Woordenboek; dat hier gelyk mede ter Drukperse gaat; maar deze hebbe ik getrokken uit de Nederduitse Overzettinge des Beibels.

Ik hebbe die willen opgeven uit een Boek; omze in hun Verbant aan te wyzen: en om
te

te tōnen hoe men de Zelfstandige woorden, in hun Geslagt kan onderscheiden, uit de Lit-woorden, en Voorwoorden, die voor ieder naar het onderscheide Geslagt gebogen zyn, en daarom als Leerbeelden, en Voorbeelden kunnen dienen: dat men uit een Lyst van woorden in 't afgetrokkene, zo niet kan zien.

Ik dagte, daar toe geen beter Boek te kunnen verkiezen, dan de Beibel dat het allerge-reetste Boek is, dat Elk in zyn Huis behoort te hebben; en een Boek, daar de algemeenste Taal van Nederlant in is te vinden.

Hier mede, wil ik evenwel niet op my nemen, deze Overzettinge, zo te verdedigen, als ofze in alles overeen stemde, met de tegenwoordige Spraakkonst; het is hierme', als met alle Konsten en Wetenschappen, die door den tyt netter worden uitgevonden. Dog welke ongelykheit met de tegenwoordige Spraakkonst, egter, maar meest bestaat in de bywoorden; dat men zonder onderscheit vint; hem, voor zig: na, voor naar: haar, voor hen, of hun: doen, voor toen: het onnodig gebruik van en, en ende. Deze woortjes zouden mogelyk in dezen tyt, naar den Trant van de tegenwoordige Spraakkonst, netter worden gestelt.

Maar, wat de Geslagten der Zelfstandige

woorden aangaat, en het vervolgen der Geslagten; men kan klaar genoeg zien, dat onze Overzetters, zig hier in hebben bevoligt, om die naar de Spraakkonst te stellen: vint vint men hier of daar enig woort, dat zig op alle plaatsen niet gelyk is; men denke dat dit is, bestek, schryf, of drukfout; en dat ook het eerste Boek zonder misstellingen, nog moet geschreven of gedrukt worden, voor al van zo een groot bestek.

Dog ik wil my hier over in geen twist-geding begeven; maar zegge alleen, dat de woorden die hier van my zyn aangetekent, en die 'er in menigte meer zyn te vinden: over-een komen met de schriften van Hooft, en Vondel, waar uit de Heer D. van Hoogstraten, een Geslagt Lyst heeft by een vergadert.

De Geslagten zyn getekent.

- m. Manlyk.
- v. Vrouwlyk
- o. Onzydig.

ZELF-

ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN.

A.

AANGEZIGT *v.* Kain ging uit van *het* Aangezichte des Heren, *Genesf.* 4: 16.

AARDE *v.* Een Damp was opgegaan uit *de* Aarde, *Genesf.* 2: 6.

AART *m.* Al het Gevogelte naar *zynen* Aart, *Genesf.* 7: 14.

AARTBODEM *m.* Gy hebt my heden verdreven van *den* Aartbodem, *Genesf.* 4: 14.

AARTRYK *v.* De Here hadde alle geboomte uit *het* Aartryk doen spruiten, *Genesf.* 2: 9.

ADEM *m.* Al wat *enen* Adem des Levens hadde, *Genesf.* 7: 22.

ADER *v.* *Uwe* Sprinkader zy gezegent, *Spreuke* 5: 18.

AFGRONT *m.* Op dezen zelve(n) Dag, zyn alle Fonteynen *des* Groten Afgronts opgebroken, *Genesf.* 7: 11.

E 4

Af-

AFVAL *m.* Het zy dat eerst *den* Afval gekomen zy, 2 *Teffalon.* 2: 3.

AIRE *v.* Want de Gerſte was in *de* Aire, *Exod.* 9: 31.

AKKER *m.* In de Spelonke *des* Akkers, alzo wert *dien* Akker en de Spelonke aan Abraham gevestigd, *Geneſ.* 23: 19, 20.

ALTAAR of Outaar *m.* Toen bouwde hy daar *enen* Altaar, *Geneſ.* 26: 25. Het wert ook wel onzydig gebruikt met enige Voorzetsels *het groot* Outaar, *het hoog* Outaar.

ARK *v.* Drie hondert ellen zy de lengte der Arke, vyftig ellen *hare* breette, en dertig ellen *hare* hoogte, *Geneſ.* 6: 15.

ARMÖEDE *v.* Zo zal *uwe* Armoede u overkomen als een Wandelaar, *Spreuke* 6: 11. Waar by ſtaat aan te merken dat zulke woorden meeft alle Vrouwlyk zyn die in haren uitgang op *e* gebogen werden, als *aarde*, *afkomſte*, *argerniſſe*, *arke*, enz.

ARM *m.* De Here heeft *zynen* heiligen Arm ontbloot, *Jefia* 52: 10.

ARBEIT *m.* Hy gaf *hare* Arbeit den Sprinkhaan, *Pſ.* 78: 46. men zou ook kunnen zeggen *bunnen* Arbeit.

A-

ARENT *m.* Is het naar uw bevel dat de Arent zig om hoge verheft dat *hy zynen* nest in de hoogte maakt, *Job* 39: 30.

AVONT *m.* Als de Here ulieden aan *den* Avont vlees te eten zal geven, *Exod.* 16: 8.

B.

BAART *m.* Nederdalende op *den* Baart, *den* Baart Aarons, *Pf.* 133: 2.

BAK *m.* Drinkt water uit *uw*en Bak, *Spreuk.* 5: 15. Zo is dan ook van't zelfde geslagt *Regenbak*, *Koelbak*, enz.

BAL *m.* Gelyk men *enen* Bal rolt in een lant wyt van begrip, *Jesja* 22; 18.

BAN *m.* Op dat ik niet kome en de aarde met *den* Ban sla, *Malea.* 4: 6.

BAZUIN *v.* Doe het geluit *der* Bazuine gaande was en zeer sterk wiert, *Exod.* 19: 19.

BEDDE *v.* Israël boog zig ten hoofde van *het* Bedde, *Genes.* 47: 31.

BETSTEDDE *v.* Ik hebbe *myne* Betstede met Tapytsieraat toegemaakt, *Spr.* 7: 16.

BEELT *v.* Van *het* Beelt dat uit den Hemel gevallen is, *Hand.* 19: 35.

BEK *m.* Een Olyfblat was in *baren* Bek, *Genesf.* 8: 11.

BEKER *m.* *Mynen* Beker, *den* zilveren zult gy leggen in den mont van des kleintens zak, *Genesf.* 44: 2.

BERG *m.* Bepaalt *den* Berg en heiligt *hem*, *Exod.* 19: 23.

BEVEL *o.* Naar *het* Bevel des Heren, *Num.* 4: 41. Zo is *vel* op zig zelf ook onzydig; want men zegt *het* vel, *het* schoots vel *het* beeste vel.

BLAAR *v.* Indien *de* Blare in *hare* plaatse zal bleiven, *Lev.* 13: 23.

BLOET *o.* Dopt het in *het* Bloet dat in een bekken zal wezen, *Exod.* 12: 22. Wanneer men 'er de Nakoomlingschap van menschen door betekent is het *van den*, zo zegt men de Prinssen *van den* Bloede.

BOEK *o.* Dit is *het* Boek van Adams geslagte, *Genesf.* 5: 1. Zo ook *het* Wetboek, enz.

BOOM *m.* Hebt gy van *dien* Boom gegeten, *Genesf.* 3: 11.

BOOG *m.* *Mynen* Boge hebbe ik gegeven in de wolken, *Genesf.* 9: 13.

BOEZEM *m.* Steekt nu uwe hant in *uwen* Boezem, en hy stak zyne hant in *zynen* Boëzem, *Exod.* 4: 6.

BOK

BOK m. *Den Bok op den welken het lot zal gekomen zyn om enen weggaanden Bok te zyn, Lev. 16: 10.*

BORSTLAP m. Gy zult ook aan den Borstlap twee goudene Ringen maken, en gy zult de twee Ringen aan de twee einden *des* Borstlaps zetten, *Exod. 28: 23.*

BOOTSHAP v. Des genen die *goede* Bootschap brengt van het goede, *Jesait 52: 7.*

BROOT o. Dit is *het* Broot 't welk de Heere ulieden te eten gegeven heeft, *Exod. 16: 15.*

BRIEF m. Des morgens nu geschiede het dat Davidt *enen* Brief schreef aan Joab en hy zont *dien* door de hant van Uria, *2 Samuel II: 14.*

BRUITSCHAT m. Vergroot zeer over my *den* Bruitschat, *Genes 34: 12.* Dit is Manlyk om dat *Schat* Manl. is.

BUIK m. Ik smeke om de kinderen *my-nes* Baiks wille, *Job 19: 17.*

BUIT m. Zouden zy dan *den* Buit niet vinden, voor Sifera *enen* Buit, *Rigtere 5: 30.*

D.

- DAG** *m.* Gy zult niet minderen van uwe tigchelstenen van het dagwerk op *zynen* Dag, *Exod.* 5: 19. Om scheidinge te maken tusschen *den* Dag, *Genes.* 1: 14.
- DAK** *o.* Eer zy nu fliepen klom zy tot hen op *het* Dak, *Josua* 2: 8.
- DAL** *o.* *Het* Dal nu van Siddim was vol Lympuiten, *Genes.* 14: 10.
- DAMP** *m.* Van *den* opgaanden Damp, *Job* 36: 33.
- DAUW** *m.* Zo geve u dan Godt van *den* Dauw des Hemels, *Genes.* 27: 28.
- DEEG** *o.* En zy bakte van *het* Deeg dat zy uit Egipten gebragt hadden, *Exod.* 12: 39.
- DEKSEL** *o.* Derhalven dede Mose *het* Deksel weder op zyn aangezichte, *Exod.* 34: 35.
- DEUR** *v.* Als hy in *de* Deure der tente zat toen de Dag heet wert, *Genes.* 18: 1.
- DIEF** *m.* Men jouwden over hen als over *enen* Dief, *Job* 30: 5.
- DIENST** *m.* Wanneer uwe kinderen tot u zullen zeggen wat hebt gy daar voor
enen

enen Dienst? *Exod.* 12: 26. Zo ook met andere voorzetsels, *uwten Redelyken Godsdienst*, *Rom.* 12: 1.

DOEK *m.* Die de Hemelen uitspant als enen dunnen Doek, *Jesaja* 40: 22.

DONDER *m.* Zy haastte zig weg voor de stemme *uwes* Donders, *Psf.* 104: 7.

DOOT *m.* Op dat hy door *den* Doot te niete doen zoude den genen die het geweld *des* Doots hadde, *Hebreen* 2: 14. By de Spraakkonstenaars wert dit woort, dan eens Manlyk dan weder Vrouwlyk gebruikt, zo vint men 't ook Vrouwl. *Joh* 30: 23. Ik weet dat gy my *ter* doot brengen zult.

DOOP *m.* Zy zeiden in *den* Doop Johannis, *Hand.* 19: 3.

DORPEL *m.* Aan de beide zyt posten en aan *den* boven Dorpel, *Exod.* 12: 7.

DRAAK *m.* En ik zag uit den mont *des* Draaks, *Openb.* 16: 13.

DRAGT *v.* Ik zal zeer vermenigvuldigen uwe smerte namelyk *uwer* Dragt, *Genesf.* 3: 16.

DRAAT *m.* Zo zult gy dit Snoer van *scharlaken* Draat aan de vengster binden, *Josua* 2: 18.

DROOM *m.* En de Engel gods zeide tot my

my in *den Droom*, *Genesf.* 31: 11.
DUIF v. Maar de Duive vont geen ruste voor het hol *hares* voets, zo keerde zy weder tot hem in de Arke, *Genesf.* 8: 9.

DUISTERNIS v. Godt maakte scheidinge tussen het Ligt en tussen *de* Duisternisse, *Genesf.* 1: 4.

E.

EEDT m. Laat dog *enen* Eedt tussen ons zyn, *Genesf.* 26: 28.

EER v. Doe *myne* Ere in het stof wonen, *Pf.* 7: 6.

EENHOORN m. Zult gy de Eenhoorn met zyn touw aan de voren binden, zal *hy* de Laagten agter u Eggen, zult gy op *hem* vertrouwen om dat *zyne* kragt groot is, *Job* 39: 13, 14.


EIS m. De eerste beginselen naar *den* Eis zyns wegs, *Spreuke* 22: 6.

EINT o. Daar na zal *het* Einde zyn, *1 Co-rint.* 15: 24.

EL v. Gy zultze volmaken tot *ene* Elle van boven, *Genesf.* 6: 16.

ELENDE v. Aanziet *myne* Elende, *Pf.* 25: 18.

EN-

EN. ER. EZ. FE. FL. FO. GA. GE. 

ENGEL *m.* Ik zag enen anderen sterken Engel, zyn aangezichte was als de zonne,
Openb. 10: 1.

ERFFENIS *v.* Een *schone* Erffenisse is my geworden, *Pf.* 16: 6.

EZEL *m.* Hy bint zynen jongen Ezel aan den Wynstok, *Genesf.* 49: 11.

F.

FEEST *v.* Het Feest van de Ongezuurde broden, *Exod.* 23: 15.

FLES *v.* Nam ene Flesse waters en gafse aan Hagar, *Genesf.* 21: 15.

FLUIT *v.* Wy hebben u op de Fluite gespeelt, *Matt.* 11: 17.

FONDAMENT *v.* En leide het Fondament op een Steenrotse, *Lukas* 6: 48.

FONTEIN *v.* Ik zal den dorstigen geven uit de Fonteine, *Openb.* 21: 6.

G.

GANG *m.* Weeg den Gang uwes voets, *Spreuky* 4: 26.

GEEST *m.* Alle vlees dat zig op de aarde roerde gaf den Geest, *Genesf.* 7: 21.

GE.

GELOFTE *v.* En Jakob beloofde *ene* Gelofte, *Genef.* 28: 20.

GELT *o.* Ter oorzake van *dat* Gelt *dat* in het begin in onze zakken is wedergekeert, *Genef.* 43: 18.

GEMEENTE *v.* Zo zegt het *de* Gemeente *Matth.* 18: 17.

GERST *v.* Het Vlas en *de* Gerste wert geflagen, *Exod.* 9: 31.

GESCHENK *o.* Vergroot zeer over my *het* Geschenk, *Genef.* 34: 12.

GEWIGT *o.* Gy zult geen onregt doen met *het* Gewigte, *Levit.* 19: 35. Meest alle woorden van twe lettergrepen die met *ge* beginnen zyn Onzydig; als, *gezigt*, *gevoel*, *getal*, *geluk*, *gedruis*, enz. maar de meeste die op *e* in de uitgang gebogen werden zyn Vrouwlyk, gelyk hier voren te zien is in *erffenisse*, *flesse*, *sluite*, *fonteine*, *gelofte*, *gemeente*, enz.

GLANS *m.* Van *den* Glans die voor hem was dreven zyne wolken daar henen, *Pf.* 18: 13.

GORDYN *v.* De *lengte* *ener* Gordyne, *Exod.* 36: 9.

GORDEL *m.* En trok hen rokken aan en gorddeze met *enen* Gordel, *Levit.* 8: 13.

GOUT

GOUT *o.* Het gefloten Gout kan voor haar uit gegeven worden, *Job* 28: 15.

GRAS *o.* De dagen des Mensen zyn als het Gras, *Pf.* 103: 15.

GRAAN *o.* Het klein gebroken Graan, *Levit.* 2: 14.

GRAF *o.* Zeer vroeg in den Morgenstont gingen zy naar het Graf, *Lukas* 24: 1.

GROUWEL *m.* Van den Man des bedrogs heeft de Here enen Grouwel, *Pf.* 5: 7.

GRONT. Zie AFGRONT.

H.

HAAT *m.* Zy haten my met enen wreveligen Haat, *Pf.* 25: 19.

HAGEL *m.* Zy zullen af eten het gene dat ulieden overgebleven was van den Hagel, *Exodus* 10: 5.

HALM *m.* En het Vlas was in den Halm, *Exod.* 9: 31.

HANT *v.* Al wat hy heeft dat heeft hy in myne Hant gegeven, *Genesf.* 39: 8.

HAVE *v.* voor goederen genomen. Want hare Have was te vele om t'samen te wonen, *Genesf.* 36: 7.

HAVEN *v.* Zebulon zal aan de Haven
F
der

- der Zeën wonen, en hy zal aan *de* Haven der Schepen wezen, *Genesf.* 49: 13.
- HEMEL *m.* Als ik *uw*en Hemel aanzie, *Pf.* 8: 4.
- HEL *v.* Hare treden houden *de* Helle vast, *Spreuke* 5: 5.
- HELM *m.* En tot *enen* Helm de hope der Zaligheid, *1 Tefsal.* 5: 8.
- HERBERG *v.* Om dat voor henlieden geen plaats was in *de* Herberge, *Lukas* 2: 7.
- HEUP *v.* En hy was hinkende aan *zyne* Heupe, *Genesf.* 32: 31.
- HEUVEL *m.* Aaron en Hur klommen op de hoogte *des* Heuvels, *Exod.* 17: 10.
- HINDE *v.* Naftali is *ene* losgelatene Hinde, *Genesf.* 49: 21.
- HOF *m.* Om *dezen* Hof te bewateren, *Genesf.* 2: 10. Zo verzont hem de Here Godt uit *den* Hof van Eden, *Genesf.* 3: 22. Maar in den zin van een Paly is het Onzydig, dan zegt men *het Hof van den Keizer*, *het Hof van Vrankryk*, enz.
- HOET *m.* Alzo dat zy aan *den* Hoet zy, aan de voorste zyde *des* Hoets, *Exod.* 28: 37.
- HOOFTEPEULUW *v.* Hy nam van de stenen

nen dier plaatse en maakte *zyne*. Hoof-
peuluwe, *Genef.* 28: 11.

HONGER *m.* Daar was honger in dat
Lant behalven *den eersten* Honger, *Ge-
nesf.* 26: 1.

HOOP *m.* *genomen voor een menigte.* Dat
gy tot *enen* Hóop Vólkeren wordet,
Genef. 28: 3.

HOPE *v.* En roemen in *de* Hope der
Heerlykheit Gods, *Rom.* 5: 2.

HOORN *m.* Gy zult *mynen* Hoorn ver-
hogen, *Pf.* 92: 11.

HUISRAAT *m.* Uwe oge verschone *u-
wen* Huisraat niet, *Genef.* 45: 20. Zo
gebruikt ook Vondel dit woort. Hooft
heeft het Vrouwlyk. 't Kan ook onzy-
dig genomen worden als men het afleit
van Sieraat. *het* Huisieraat.

HULP *v.* Ik zal hem *ene* Hulpe maken,
Genef. 2: 18.

J.

JAAR *v.* Zo kwam Kedor Laömer in *het*
veertiende Jaar, *Genef.* 14: 5.

JAGT *v.* Esau wert een Man verstandig
op *de* Jagt. *Genef.* 25: 27.

JEUGT *v.* Zyn vlees zal frisser worden
F 2 dan

dan het was in *de* Jeugt, *Job* 33: 25.

JONKHEIT *v.* Hy zal de dagen *zyner*

Jonkheit wederkeren, *Job* 33: 35.

JORDAAN *v.* Aan *de* Jordane tegen den

opgang der Zonne, *Jofua* 19: 34.

YVER *m.* Hy zal *den* Yver opwekken als

een Krygsman, *Jefsa* 42: 13.

YZER *o.* *Het* Yzer wert uit stof geno-

men, *Job* 28: 2.

Wegens het klein getal dezer Woor-
den my nu te binnen komende, is
deze letter hier by gevoegt.

K.

KAF *o.* En zal *het* Kaf met onuitbluslyk
vuur verbranden, *Matt.* 3: 13.

KALF *o.* Hy nam Boter en Melk, en *het*
Kalf, *Genes.* 18: 8.

KAMER *v.* Hy hadde hem *ene* grote Ka-
mer gemaakt, *Nehemia* 13: 5.

KAMERLING *m.* Toen riep de Koning
Israëls *enen* Kamerling, *1 Kon.* 22: 9.

KANDELAAR *m.* Gy zult ook *enen* Kan-
delaar van louteren Goude maken,
Exod. 25: 31.

KERKER *m.* Wierp hen in *den* binnensten
Kerker, *Hand.* 16: 24.

KINT

- KINT** o. Toen nu *het* Kint groot wert,
2 *Kon.* 4: 18.
- KLEET** o. *Het* Kleet enes Mans zal niet
zyn aan ene Vrouwe, *Deut.* 22: 5.
- KOKER** m. Neemt dog *uwen* Pylkoker,
Genes. 27: 3.
- KOP** m. Zyne moeite zal op *zynen* Kop
wederkeren, *Pf.* 7: 17.
- KRAGT** v. Daarom hebbe ik u verwekt,
op dat ik *myne* Kragt aan u betoonde,
Exod. 9: 16.
- KRANS** m. Gy zult ook *enen* goudenen
Krans daar aan maken, *Exod.* 25: 24.
- KRIBBE** v. En het Kindeke liggende in
de Kribbe, *Lukas* 2: 16.
- KROON** v. Ik zoude het op my binden
als *ene* Krone, *Job* 31: 36.
- KRUIK** v. Laat my dog een weinig wa-
ters uit *uwe* Kruike drinken, *Genes.* 24:
17.
- KRYG** m. Wy zullen met u zyn in *dezen*
Kryg, 2 *Chron.* 18: 3.
- KUS** m. Verraat gy den Zone des mens-
sen met *enen* Kus, *Lukas* 22: 48.
- KUIL** m. Werpt hem in *dezen* Kuil die in
de Woestyne is, *Genes.* 37: 22.

L.

LAAGTE v. Om dat de Siriërs gezeit hebben de Here is geen Godt *der* Laagten, 1 *Kon.* 20: 28.

LAM o. Ziet *het* Lam Gods, *Job.* 1: 29.

LAMP v. Want gy doet *myne* Lampe ligten, *Pf.* 18: 29.

LANT o. Daar was honger in *dat* Lant, *Genes.* 12: 10.

LAST m. Zo gy met my voort gaat zo zult gy my tot *enen* Last zyn, 2 *Samuel* 15: 33.

LEEM o. Heeft de Pottebakker geen magt over *het* Leem, *Rom.* 9: 21.

LEER v. Verlaat *de* Lere uwer Moeder niet, *Spreuke* 1: 8.

LEEUW m. Zult gy voor *den* ouden Leeuw Roof jagen, *Job* 39: 1.

LEGER o. En zy kwam tuffen *het* Leger der Egiptenaren en tuffen *het* Leger Israëls, *Exod.* 14: 20.

LELI v. Gelyk *ene* Lelie onder de Doornen, also is *mye* Vrindinne onder de Dogteren, *Hogel.* 2: 2.

LEVEN o. Kiest dan *het* Leven, *Deut.* 30: 19.

LIEF-

LIEFDE v. Blyft in *deze myne Liefde*,
Joh. 15: 9.

LIGHAAM o. *Het Lighaam wert gezaait*,
daar is *een natuurlyk Lighaam*, *1 Corint.*
15: 42, 44.

LIGT o. En Godt zag *het Ligt dat het*
goet was, *Genesf. 1: 4.*

LIP v. Een *waaragtige Lippe* zal beves-
tigt worden, *Spreuk. 12: 19.*

LOON m. En heeft *mynen Loon tienmaal*
verandert, *Genesf. 31: 7.*

LOT o. En werpen *het Lot* over myn ge-
waat, *Pf. 22: 19.*

LUGT v. Tegen de *Geestelyke booshe-*
den in de Lugt, *Ephe. 6: 12.*

M.

MAAGSCHAP v. Keert weder tot uw
Lant en tot *uwe Maagschap*, *Genesf.*
32: 9.

MAAGDOM m. Welke met haren *Man*
zeven jaren hadden geleeft van *haren*
Maagdom af, *Lukas 2: 27.*

MAALTYT v. Zo zeide de *Koning tof*
Efter op *de Maaltyt des wyns*, *Efter*
5: 6. *Hooft*, en *Vondel* hebben 't
ook Vrouwlyk, *nogtans kan men het*

ook Manlyk nemen om dat het door tyt geregeert wort.

MAAN *v.* De Mane zal haar scheinſel niet geven, *Markus* 13: 24.

MAANT *v.* En hy bleef by hem *ene volle* Maant, *Genef.* 29: 14.

MAAT *v.* *Ene andere* Mate van den hoek tot aan de deure van 't huis, *Nebemia* 3: 20.

MAGT *v.* Ruben gy zyt het begin *myner* Magt, *Genef.* 49: 3.

MANTEL *m.* Enen Ephot en *enen* Mantel, *Exod.* 28: 4.

MARKT *v.* Zy zyn gelyk de Kinderen die op *de* Markt zitten, *Lukas* 7: 32.

MELK *m.* Wit van tanden door *den* Melk, *Genef.* 49: 12.

MENIGTE *v.* Zo zal ik alle *deze grote* Menigte in uwe hant geven, *1 Kon.* 20: 28.

MENS *m.* Dewyle de Doot door *enen* Menſſe is zo is ook de Opſtandige der Doden door *enen* Menſſe, *1 Corinte* 15: 21.

MISDAAT *v.* Ik hebbe *gene* Misdaat, *Job* 33: 9.

MOLEN of Meulen *m.* De Dienſtmaagt die agter *den* Meulen is, *Exod.* 11: 5.

MONT

MONT *m.* Dat men de steen van *den* Mont des Puts afwentele, *Genes.* 29: 8.

MORGEN *m.* Aan *den* Morgen zult gy met broot verzadigt worden, *Exod.* 16: 12.

MORGENSTONT *m.* Myn Gebet komt u voor in *den* Morgenstont, *Pf.* 88: 14.

MOT *v.* Zo doet gy zyne bevalligheid smelten als *ere* Motte, *Pf.* 39: 12.

MUIL *m.* Hy heeft *den* Muil der Leeuwen toegefloten, *Daniel* 6: 23.

MUUR *m.* Met mynen Godt spring ik over *enen* Muur, *Pf.* 18: 30.

N.

NAAM *m.* Hy noemde *zyne* Naam Enos, *Genes.* 4: 26.

NAASTEN *m.* Gy zult *uwen* Naasten lief hebben als u zelve, *Matt.* 22: 39.

NAGT *m.* Dog hy zelfs vernagte *dien* zelve Nagt in 't Leger, *Genes.* 32: 11. Dog dit woort, kan (gelyk het woort Doot), ook Vrouwlyk werden gebruikt: zo staat het ook *Job* 35: 10. Waar is Godt myn Maker die de Psalmen geeft in *de* Nagt.

NAGTWAKE v. En als *ene* Nagtwake,
Pf. 90: 4.

NAVEL m. Het zal *ene* Medifyne voor
uwen Navel zyn, *Spreuke* 3: 8.

NEK m. Hy heeft my by *mynen* Nekke
gegrépen, *Job* 16: 12.

NET o. Werpente *het* Net in de Zee;
want zy waren *Vissers*, *Mark.* 1: 16.

NEUS m. Door het geblaas van *uwen*
Neuze zyn de Wateren opgedroogt,
Exod. 15: 8.

NOORDEN o. Hy breít *het* Noorden uit
over het woefte, *Job* 26: 7.

O.

OEVER m. Als het zant dat aan *den* Oe-
ver der Zee is, *Genesf.* 22: 17.

OLIE v. Met *myne heilige* Olie hebbe ik
hem gezalft, *Pf.* 89: 21.

OOGST m. Wat van zelfs van *uwen*
Oogst zal gewassen zyn, *Levit.* 25: 5.

OORDEEL o. Eenmaal te sterven en daar
na *het* Oordeel, *Hebr.* 9: 27.

OOSTEN o. Maar het geschiede als zy
tegen *het* Oosten togen, *Genesf.* 11: 2.

OPROER m. Na dat nu *den* Oproer ge-
stilt was, *Hand.* 20: 1. 't Kan ook on-
zy-

zydig worden genomen, om dat men zegt, *het Roer*; kan men ook zeggen *het Oproer*.

Os *m.* Nog zynen Ofse, *Exod.* 20: 17.

OU DERLING *m.* Tegen *enen* Ouderling neemt geen beschuldiging aan, *1 Timot.* 5: 19.

OU DERDOM *m.* Ik hebbe *enen* Zone ge- baart in *zyken* Ouderdom, *Genes.* 21: 7.

OV EN *m.* Toen naderden Nebucadnezar tot de deure van *den* Oven, *Daniel* 3: 26.

OVERVLOET *m.* De zeven aankomen- de jaren, zalder *groten* Overvloed in het ganse lant zyn, *Genes.* 41: 29.

P.

PAART *o.* *Het* Paart en zynen Ruit- er hebt gy in de Zee geworpen, *Exod.* 15: 1.

PALMBOOM *m.* Ik zal op *den* Palmboom klimmen ik zal *zyne* takken grypen, *Hoogl.* 7: 8.

PANT *o.* Bewaart *het* Pant u toebetrouwt, *1 Timot.* 6: 20.

PARADYS *o.* Heden zult gy met my in *het* Paradys zyn, *Luk.* 23: 43.

PA-

PASCHA *o.* Slagtet *het* Pascha, *Exod.* 12: 21.

PAT *o.* Agter hem verligt hy *het* Pat, *Job* 41: 23. Het scheint dat dit woort ook de Manlyke buiginge kan lyden, gelyk als, *van den bloede, uit den zade*; want, *Pf.* 119: 105, 128. staat *mynen* Pat. *allen valschen* Pat. Het Onzydig geflagt behoort 'er nogtans toe.

PEN *v.* *Ene* Penne enes vaardigen Schryvers, *Pf.* 45: 2.

PENNING *m.* Toont my *enen* Penning, wiens beelt en opschrift heeft *hy?* *Luk.* 20: 24.

PYL en PYLKOKER *m.* Hy heeft my tot *enen* zuiveren Pyl gestelt: in *zynen* Pylkoker heeft hy my verborgen, *Jesaja* 49: 2.

PLAATS *v.* Wy gaan *deze* Plaatsse verderven: om dat *haar* geroep groot geworden is, *Genes.* 19: 13.

POORT *v.* Daar was *ene* Poorte des weegs naar het Zuiden, *Ezeg.* 40: 24.

PRIEM *m.* Zyn Here zal hem met *ener* Priem zyn ore doorboren, *Exod.* 21: 6.

PSALM *m.* Gelyk ook in *den tweden* Psalm geschreven staat. Waarom hy ook in *enen anderen* Psalm zegt, *Hand.* 13: 33, 35.

PUT

PUT *m.* God opende hare ogen dat zy enen waterput zag, *Genesf.* 21: 19.

R.

RAAF *v.* Hy liet *ene* Rave, uit, *Genesf.* 8: 7.

RAAT *m.* Sloegen zy tegen hem *enen listigen* Raat, *Genesf.* 37: 18.

RAM *m.* En nam *dien* Ram en offerde *hem*, *Genesf.* 22: 13.

RAT *o.* Ontsteekt *het* Rat onzer geboorte, *Jakobus* 3: 6.

REGT *o.* De Ouden verstaan *het* Regt niet, *Job* 32: 9.

REGTVAARDIGEN *m.* Die hart spreken tegen *den* Regtvaardigen, *Pf.* 31: 19.

REGEN *m.* Wie deelt voor *den* Stortregen enen waterloop uit, *Job* 38: 25.

REUK *m.* De Here rook *dien lieflyken* Reuk, *Genesf.* 8: 21.

RIEM *m.* En gordde *dien* met *den konstelyken* Riem des Efots, *Levit.* 8: 7.

RIVIER *v.* En *ene* Riviere was voortgaande uit Eden, *Genesf.* 2: 10.

REGEL *m.* Zo veel als 'er naar *dezen* Regel zullen wandelen, *Galate* 6: 16.

RYK.

RYKDOM *m.* Zoude hy *uwen* Rykdom agten? *Job* 36: 19.

ROOF *m.* Gy zyt van *den* Roof op geklommen, *Genes.* 49: 9.

ROEM *m.* Wy zullen *uwen* Roem vertellen, *Pf.* 79: 13.

ROK *m.* Gy zult ook *enen* Rok vol oogskens maken, *Exod.* 28: 39.

RUG *m.* Ploegers hebben op *mynen* Rugge geploegt, *Pf.* 129: 3.

S.

SCHADUW *v.* Alle myne litmaten zyn gelyk *ene* Schaduwe, *Job* 17: 7.

SCHAT *m.* Welker buik gy vervult met *uwen* verborgen Schat, *Pf.* 17: 14.

SCHANDE *v.* Want dat ware ons *ene* schande, *Genes.* 34: 14.

SCHOOF *m.* Uwe schoven bogen zig neder voor *mynen* Schoof, *Genes.* 37: 7.

SCHOOT *m.* Daartoe uwes Heren wyven in *uwen* Schoot, en sloop in *zynen* Schoot, *2 Samuel* 12: 3, 8.

SCHRYVER *m.* Ene penne enes *vaardigen* Schryvers, *Pf.* 45: 2.

SCHULT *v.* Tot dat hy *de* Schult zoude be-

betaalt hebben. Alle *die* Schult, *Matt.*
18: 30, 32.

SIERAAT. Zie HUISRAAT.

SLAAP *m.* En hy ontwaakte uit *zynen*
Slaap, *Rigt.* 16: 20.

SLANG *v.* De Vrouwe zeide tot *de* Slan-
ge, *Genef.* 3: 2.

SLUIJER *m.* Zy bedekte zig met *enen*
Sluijer, *Genef.* 38: 14.

SMERTE *v.* Ik zal zeer vermenigvuldi-
gen *uwe* smerte, *Genef.* 3: 16.

SNEEUW *v.* Zyt gy gekomen tot de
schatkameren *der* Sneeuw, *Job* 38:
22.

STAF *m.* Uwen snoer en *uwen* Staf, *Ge-
nef.* 38: 18.

STAT *v.* De *gebele* Stat wiert vol ver-
werringe. Dat de Stat der Efeseren zy
de Kerkbewaarster, *Hand.* 19: 29, 35.

STEEN *m.* Toen nam Jakob *enen* steen
en hy verhoogde *hem*, *Genef.* 31: 45.

STEM *v.* Heft *uwe* Stemme op met magt,
heftze op, *Jesia* 40: 9.

STOEL *m.* Ziet zo zat Eli op *enen* Stoel,
I Sam. 4: 13.

SPIEGEL *m.* Zyn aangeboren aangezigt
bemerkt *in enen* Spiegel, *Jakobus* 1:
23.

SPRAAK

56 SP. TA. TE. TY. TO.

SPRAAK v. Want ook *uwe* sprake maakt u openbaar, *Matt.* 26: 73.

T.

TABERNAKEL *m.* Gy zult ook tot *den* Tabernakel staande berderen maken, *Exod.* 26: 15.

TAFEL v. De Tafel met al *hare* gereetschappe, *Exod.* 31: 8.

TAK *m.* Want *zynen* Tak zal niet groenen, *Job* 15: 32.

TARWE v. Gespyft hebben met het vette *der* Tarwe, *Pf.* 81: 17.

TEMPEL *m.* en Jesus in *den* Tempel gegaan zynde, *Mark.* 11: 15.

TENT v. Ieder zal nemen voor de gene die in *zyne* Tente zyn, *Exod.* 16: 16.

TYT *m.* De Here bestemde *enen* zekerem Tyt, *Exod.* 9: 5.

TOREN *m.* Laat ons ene Stat bouwen en *enen* Toren, *Genes.* 11: 4.

TOORN *m.* Vervloekt zy *hunnen* Toorn, *Genes.* 49: 7.

TONG v. Dat niet zondige met *myne* Tonge, *Pf.* 39: 2.

TROON,

TROON *m.* Die op *zynen* Troon zoude zitten, *Exod.* 11: 5.

TROMMEL *m.* Zy heffen op met *den* Trommel, *Job* 21: 12.

TRALI *v.* Door *myne* Tralie keek ik uit, *Spr.* 7: 6.

TROOST *m.* Dat zoude nog *mynen* Troost zyn, *Job* 6: 10.

TROOSTER *m.* Die *genen* Trooster hadden. Zy daar tegen hadden *genen* Ver- trooster, *Pred.* 4: 1.

TUGT *v.* Verwerpt *de* Tugt des Heren niet, *Spreuke* 3: 11.

TWIST *m.* De Here heeft *enen* Twist met den Inwoonderen des lants, *Ho- sea* 4: 1.

V.

VELT *o.* Het geschiede als zy in *het* Velt waren, *Genesf.* 4: 8.

VENSTER *v.* Zo zult gy dit snoer van scharlaken draat aan *de* Venster binden, *Jofua* 2: 18.

VYANT *m.* Hy hout my voor *zynen* Vyant, *Job* 33: 10.

VLAKTE *v.* Staat niet op *deze* *ganse* Vlak- te, *Genesf.* 19: 17.

G

VLAS

VLAS o. *Het Vlas* was in den halm, *Exod.* 9: 31.

VLEES o. Al *het Vlees* hadde zynen weg verdorven, *Genes.* 6: 12.

VLEUGEL m. *Breit dan uwen Vleugel* uit over uwe dienstmaagt, *Rut.* 3: 9.

VLOEK m. *Uwen Vloek* zy op my myn Zone, *Genes.* 27: 13.

VOET m. *Uw woort* is een lampe voor mynen Voet, *Pf.* 119: 105.

VOGEL m. *Dat men den enen Vogel* slagte, en *den levendigen Vogel* doppe in het bloet, *Levit.* 14: 5, 6.

VOLK o. *Toen zeide Josef tot het Volk*, *Genes.* 47: 23.

VREDE m. *Zig verlusten over groten Vrede*, *Pf.* 37: 11. Dit woort wort ook Vrouwlyk gebruikt, *2 Chronica* 15: 5. in die tyden was 'er *gene Vrede*. Dit vint men ook in beide geslagten by de Spraakkonstenaars.

VRUGT v. *Zy nam van zyne Vrugt* en dat, *Genes.* 3: 6.

VUUR o. *En het Vuur* schoot naar de Aarde, *Exod.* 9: 23.

W.

W.

WAGEN *m.* Hy dede hem ryden op *den* *tweedèn* Wagen, *Genesf.* 41: 43.

WANDT *m.* Het blazen der Tyrannen is als een vloed tegen *enen* Wandt, *Jesia* 25: 4.

WATER *o.* Dog zy konden *het* Water van Mara niet drinken, *Exod.* 15: 23.

WEG *m.* Die my op *den* *regten* Weg geleit hadde, *Genesf.* 24: 48.

WENS *m.* Gy hebt hem *zynes* herten Wens gegeven, *Pf.* 21: 3.

WEST *o.* Aan Afer rykt zy tegen *het* Westen *Jofua* 19: 34.

WET *v.* Zo vele als 'er uit de werken *der* Wet zyn, *Galate* 3: 10.

WERELT *v.* Om dat zy van *de* Werelt niet zyn, gelyk als ik van *de* Werelt niet ben, *Joh.* 17: 14.

WELSTANT *m.* En hy vraagdenze naar *hunnen* Welstant, *Genesf.* 43: 27.

WIL *m.* Niet *mynen* Wille, maar *den* *uwèn* geschiede, *Luk.* 22: 42.

WINT *m.* Zy hoorde de stemme des Heren aan *den* Wint des daags, *Genesf.* 3: 8.

WYF o. *Het Wyf heeft de magt niet over haar eigen lighaam, 1 Corinte 7: 4. Dit Naamwoort is onzydig, hoewel het een Vrouwlyke naam is, en volgens de wye van spreken by 't onzydig geslagt gebruikelyk, zou men moeten zeggen; heeft de magt niet over zyn eige lighaam; dog ik oordele het beter, hier (met onze Overzetters) van dezen regel af te wyken.*

WYN m. *Ziet den Wyn niet aan als hy zig root vertoont; als hy in den beker zyne verwe geeft, als hy regt op gaat; Spreuke 23: 31.*

WYNGAART m. *Alzo zult gy ook doen met uwen Wyngaart, Exod. 23: 11.*

WYNSTOK m. *aan den Wynstok waren drie ranken; en hy was als bottende, zyn bloeifsel ging op, Genesf. 40: 10.*

WYSHEIT v. *de Wysheit is geregtvaardigt geworden van hare kinderen, Matt. 11: 19.*

WOESTYN v. *Hy stelt de Rivieren tot ene Woestyne, Psf. 107: 33.*

WORTEL m. *Hy keert de Bergen van den Wortel om, Job 28: 9.*

Z.

Z.

ZAAL v. Als Petrus beneden in *de Zale* was, *Mark.* 14: 66.

ZAAT o. Die *het Zaat* draagt dat men zagen zal, *Pf.* 126: 6. Maar voornakoomlingen genomen is het Manlyk; in *uwven Zade*, *Genesf.* 22: 18. Zie ook **BLOET**.

ZAK m. En leide *enen Zak* om zyne lendenen, *Gen.* 37: 34.

ZALF v. Waarom is *deze Zalve* niet verkogt? *Job.* 12: 5.

ZANT o. Als *het Zant* dat aan den Oever der Zee is, *Genesf.* 22: 17.

ZEE v. De Here stortte de Egiptenaars in het midden *der Zee*, *Exod.* 14: 27.

ZEGEN m. Esauw zyde tot zynen Vader, hebt gy maar *dezen enen Zegen*? *Genesf.* 27: 38.

ZIELE v. Om *myne Ziele* te behouden by het leven, *Genesf.* 19: 19.

ZILVER o. Doet het schuim van *het Zilver* weg, *Spreuke* 25: 4.

ZOMER m. Zy zullen *des Zomers* en *des Winters* zyn, *Zach.* 14: 8.

ZOOM m. Die nederdaalt tot op *den Zoom* zyner klederen, *Pf.* 133: 2.

ZONDE v. Vergeeft my dog *myne* Zonde alleen ditmaal, *Exod.* 10: 17.

ZON v. Tegen den opgang *der* Zonne, *Jofua* 19: 34. Hy doet *zyne* Zonne opgaan over boze en goede, *Matt.* 5: 45.

ZOUT v. Indien nu *het* Zout smakeloos wort, *Matt.* 5: 13.

ZUIDEN v. Daar na vertrok Abram naar *het* Zuiden, *Genes.* 12: 9.



K L E I N
N E D E R D U I T S
W O O R D E N B O E K
N O D I G T O T D E
S P E L K O N S T .

*Waar in de woorden naar den
regten klank van onzen Neder-
lantſen tongſlag, op ene kor-
te en zoetvloeyende wyze
zyn geſtelt.*

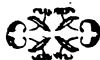
Zeer Nuttig tot Onderwys van
de Jeugt.

OPGEſTEL T DOOR

J O H ^s . V A N S I M O N S B E R G E N .
S C H O O L M E E S T E R E N V O O R Z A N G E R

T E


O U T V O S M A A R .



T E L E Y D E N ,
By H E N D R I K T R A P , B o e k v e r k o p e r .
M D C C L V I .



VOORBEREGET.


 it klein NEDERDUITS
 WOORDENBOEK heb-
 be ik opgesteld om de Jeugt
 naar te Onderwyzen, in de
 zuivere Nederduitse Spel-
 konst; na datze eerst zyn vatbaar ge-
 maakt, zo door het leren der Letteren,
 als door het verkreigen van enige Heb-
 belykheit; in 't spellen van de Katechis-
 mus, en Evangelie. Dan dit Boekje te
 gebruiken, om hett een regt Denkbeeld
 van de Letteren te geven: en, hoe de
 Woorden moeten worden uitgesproken.

Wat myne spelling aanbelangt, die heb-
 be ik verdedigt in een ander Werkje dat

A 2 hier

hier mede gelyk ter Drukperse gaat: genaamt; **NODIG TAALONDERWYS.** Waar in ik benevens de spelling, ook enige Voornaamste Grontregelen van de Nederduitse Taal eenvoudig hebbe voorgesfelt. De woorden die gy hier in 't afgetrokken vint, werden daar in hun verbant door Redenen verklaart en betoont, volgens de Grontregelen. Zo dat deze twe boekjes dienen, om uit het ene kennis van 't ander te kreigen; en het ene door het ander gemakkelyk te maken.

Als men met aandagt op de Woorden van dit boekje let, zal men bevinden datze tot het geschikte oogmerk kunnen nuttig zyn; want schoon de eerste Jeugt, zig alleen vergenoegt, met de blote klanken van de woorden; zo kunnen anderen die wat meer oordeel kreigen, hier uit leren, in wat t'samenstel de woorden moeten geschreven en uitgesproken worden. Gy zult hier vinden,

I. Zelfstandige Naamwoorden, van 't Manlyk, Vrouwlyk en Onzydig Geslagt.

II. Werkwoorden, van de aanwyzende, en betrekkelyk tot den eersten Persoon, alléen gebogen naar den tegenwoordigen tyt en twe voorledene tyden; by

V O O R -

voorbeelt, ik *denke*, ik *dagte*, ik hebbe of hadde *gedagt*. Tot deze drie tyden hebbe ik my alleen bepaalt, om gene onnodige herhaling van woorden in dit klein bestek te brengen.

III. Bestaat het uit twe gepaarde Naamwoorden, die door t'samenstelling, als een Woort werden uitgesproken.

IV. Hebbe ik enige Byvoeglyke woorden voor Zelfstandige gezet, en naar den aart van ieder Geslagt gebogen. Deze kan men de Leerlingen by aanvang als lezende doen uitspreken.

Hier mede eindig ik dit Boekje; om dat ik van oordeel ben, dat men meer dan een Boek, nodig heeft om alles uit te léren.

Vervolgens kan men de Leerlingen voegzaam doen overgaan, in 't Schiftuurlyk Schoolboek van *J. Maas*. Dat ik preize, wegens den voortreffelyken inhoud, en voegzame verdelinge, hoewel aan myne spellinge niet gelyk.

Eindelyk kan men hen léren, de woorden spelling en stelling volgens 't Geslagt van Adam, door *P. Bakker*. Dat Boekje agte ik nodig, om alle eige namen, van Mensen, Landen, enz. in den Beibel

VI VOORBEREET.

voorkomende, te kunnen spellen en uitspreken. naar dien trant, zo als men tot nog toe, heeft goetgevonden de woorden naar die spelling, daar te behouden.

Ik wil egter alle andere Schoolboeken niet geheel Onnut verklaren, maar 'er alleen me' zeggen; dat, die langs deze trappen wel is Onderwezen, en nog alle Boeken niet lezen kan, hier in weinig Bleiken geeft van enen schranderen geest. Onderstussen, blyf ik verder, den Leergierigen, naar myn vermogen, tot verder Onderwys gewillig verpligt, en vaar wel.

J. V. SIMONSBERGEN.

KLEIN



KLEIN NEDERDUITS
WOORDENBOEK,
NODIG TOT DE
SPELKONST.

ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN.

Van 't Manlyk Geslacht.

A art.	A del.	A ker.
Aanhang.	Aldern.	Akkaar.
Aanflag.	Aldem.	Aknstel.
Aanftoot.	Afbreukf.	Akmer.
Aanbal.	Afgang.	Aknfel.
Aanbang.	Afgront.	Aknft.
Aanwas.	Afgodt.	Aknppel.
Abeel.	Afkeer.	Aknbelt.
Aartbodern.	Aftogt.	Akrent.
	Aftrek.	Akrm.
	Afval.	Akvont.

	B.		
Baart.	Bak.	Bak.	Doop.
Bak.	Bal.	Bant.	Doot.
Balg.	Balg.	Beldel.	Dop.
Balk.	Balk.	Bief.	Dojft.
Ballast.	Balk.	Bil.	Djaaf.
Balfem.	Balk.	Bok.	Djaak.
Ban.	Balk.	Buidel.	Djaat.
Bant.	Balk.	Bulk.	Djaf.
Bafilskus.	Balk.	Buit.	Djang.
Beer.	Balk.	Bult.	Dzank.
Beitel.	Balk.	Bunbel.	Dzek.
Bek.	Balk.	Burg.	Dzempel.
Beker.	Balk.		Dzopel.
Berg.	Balk.	D.	Dzeling.
Beugel.	Balk.	Dauw.	Dzoef.
Bezem.	Balk.	Dag.	Dzoeffem.
Belbel.	Balk.	Dageraaf.	Dzom.
Blaasbalg.	Balk.	Dam.	Dzonk.
Bloet.	Balk.	Damp.	Dzoonj.
Bodem.	Balk.	Dank.	Dzuk.
Boedel.	Balk.	Dang.	Dzuppel.
Boeg.	Balk.	Darm.	E.
Boejer.	Balk.	Degen.	Egt.
Boezem.	Balk.	Deun.	Eedr.
Bok.	Balk.	Diamant.	Emmer.
Bondel.	Balk.	Dief.	Eis.
Boog.	Balk.	Dieftal.	Eenhoojn.
Boom.	Balk.	Dienft.	Engel.
Boomgaatt.	Balk.	Dph.	Erfgenaam.
Boot.	Balk.	Dif.	Eruft.
	Balk.	Diffel.	Evenaar.
	Balk.	Doek.	Ezel.

F.
Feniksg.
Filosoof.
Fleur.

G.
Galm.
Gang.
Geest.
Geffel.
Glang.
Gordel.
Godr.
Grouwel.
Gront.

H.
Haan.
Haag.
Haar.
Haart.
Hagel.
Halster.
Halm.
Hals.
Hamer.
Handel.
Hantschoen.
Haring.
Hellebaart.

Helm.
Hemel.
Heer.
Hengst.
Herfst.
Heubel.
Hoer.
Hoek.
Hoest.
Hof.
Honger.
Huisgraat.
Hout.
Hoop.
Horen.
Houtwer.

I.
Inhout.
Invoer.
Inbal.
Inr.
Inboel.
Inslag.
Inham.
Iver.

K.
Kameel.
Kamerling.
Handelaar.

Kelder.
Kielk.
Kerker.
Kerel.
Klauw.
Klank.
Klap.
Klepel.
Klomp.
Kloot.
Klosg.
Kneppel.
Knoop.
Knop.
Koeckoeck.
Koker.
Koning.
Kop.
Kraag.
Kring.
Kroeg.
Krop.
Kull.
Kus.

L.

Last.
Laster.
Laurier.
Leeuw.
Lefenaar.

5

Loop.

Loop.	Bektar.	Palm.
Lust.	Habel.	Pelikaan.
Luisier.	Bevel.	Palmboom.
	Beug.	Penning.
M.	Boodt.	Plas.
	Bpdt.	Plicht.
Maagdom.	Bpl.	Ploeg.
Magistraat.	Bek.	Poel.
Mantel.		Pps.
Mast.	O.	Prikkel.
Meng.	Oest.	Perfoon.
Melk.	Oever.	Pylem.
Modder.	Ojevaar.	Psalm.
Moet.	Ondergang.	Pur.
Mol.	Onderkant.	Ppl.
Molen.	Onlust.	Pot.
Mondt.	Ontbekt.	Pplaat.
Mooit.	Ontfang.	Pplokter.
Morgen.	Oogst.	R.
Morgenfont.	Oozlog.	
Mull.	Oozpjong.	Saadt.
Muur.	Oproer.	Sam.
	Ozgel.	Samp.
N.	Og.	Sant.
	Ouderdom.	Regel.
Naam.	Ouderling.	Regen.
Naastet.	Oven.	Reuk.
Nagt.	Overbloet.	Riem.
Nagtwake.		Rphdom.
Nagtegaal.	P.	Rpn.
Naduk.		Ring.
Nardus.	Paal.	Ropn.
Nazaat.		

Roem.

Roem.
Rok.
Roep.
Roest.
Roof.
Rook.
Rooster.
Romer.
Rouw.
Rug.
Ruiker.

S.

Sabel.
Schar.
Schepter,
Schem.
Schoor.
Schreeuw,
Schrik.
Schoof.
Schryver.
Slaap.
Slag.
Sleutel.
Slinger.
Sluizer.
Sinaak.
Smelkroes.
Sneeuw.
Snuit.
Spiegel.

Spplier.
Spot.
Sprong.
Staat.
Straat.
Staf.
Stam.
Steek.
Steen.
Stier.
Stip.
Stoel.
Strom.
Straal.
Strik.
Strop.
Strpt.
Struk.
Stroom.

T.

Tak.
Tabbaart.
Tant.
Tas.
Teen.
Teerling.
Tempel.
Tijtel.
Titel.
Tyt.
Toefiel.

Toeboer.
Toom.
Toon.
Toorn.
Toren.
Top.
Trans.
Trant.
Trap.
Tregter.
Tret.
Trek.
Troep.
Troon.
Troost.
Trooster.
Tuin.
Turk.
Twist.

U. D.

Utgang.
Utham.
Uitlegger.
Uitvoer.
Val.
Valk.
Vpber.
Vpant.
Vtger.
Vig.
Vlegel.

Vleu:

Wengel.	Wal.	Woztel.
Bloet.	Wandel.	Wzebel.
Bloek.	Wandt.	
Bloer.	Welstant.	Z.
D. et.	Wenk.	
Dogel.	Weng.	Zak.
Doozraat.	Wyn.	Zang.
Dooztogt.	Wpngaart.	Zadel.
Dog.	Wpnstok.	Zegen.
Dozst.	Weg.	Zerk.
Dzede.	Wil.	Zetel.
Dzeemdeling.	Wint.	Zin.
Dzient.	Wimpel.	Zoern.
	Winkel.	Zolder.
W.	Winter.	Zomer.
	Woeker.	Zoom.
Maassem.	Wolf.	Zwgeling.
Wagen.	Wozin.	Zwier.

 Van 't Vrouwlyk geslagt.

A.	B.	Behoudenis.
Aarde.	Baak.	Bekommering.
Bandagt.	Baan.	Belofte.
Afkomst.	Baat.	Bende.
Aice.	Bank.	Beroerte.
Argernis.	Bazuin.	Beurs.
Arke.	Beke.	Betsiede.
Armoede.	Begeerte.	Blegt.
	Behoefte.	Bpl.
		Blaar.

Boel

Boel.
 Boete.
 Bogt.
 Bondigheid.
 Bootschap.
 Bozg.
 Bozft.
 Boter.
 Breef.
 Breek.
 Broek.
 Bug.
 Builoft.

D.

Daat.
 Deken.
 Deugt.
 Deur.
 Diepte.
 Dierde.
 Dikte.
 Diftel.
 Dragt.
 Dreef.
 Driſt.
 Donkeuſchap.
 Doogte.
 Duiſ.
 Duiſ.
 Duifternis.
 Duurte.

E.

Eendragt.
 Eer.
 Eenw.
 Eigenschap.
 El.
 Elende.
 Eugte.
 Ente.
 Effenis.

F.

Fabel.
 Fakkel.
 Faam.
 Fieſ.
 Fluit.
 Foruin.
 Fulk.
 Fontein.

G.

Gaaf.
 Gaarde.
 Galei.
 Galery.
 Galg.
 Gang.
 Gebooyte.
 Gedagtenis.

Gedaante.
 Gelte.
 Gelegenheit.
 Gemeente.
 Geneugte.
 Geſaltenis.
 Gerſt.
 Gelofte.
 Gerulgenis.
 Gewoonte.
 Giſte.
 Godsbuyt.
 Gordyn.
 Graſt.
 Grep.
 Groete.
 Grote.
 Gunſt.

H.

Haag.
 Haak.
 Handeling.
 Hant.
 Hantering.
 Harp.
 Have.
 Haben.
 Heerſchappp.
 Hegge.
 Helde.
 Hel.

Heiſt.

Delft.
 Berberg.
 Diel.
 Deup.
 Durre.
 Dinde.
 Distorie.
 Doerbe.
 Doochte.
 Dope.
 Duibe.
 Duit.
 Duijp.
 Durre.

D.

Dagt.
 Deugt.
 Digt.
 Dnbozst.
 Dntrede.
 Dnkhheit.
 Dnydaan.

H.

Haag.
 Haal.
 Haak.
 Haap.
 Haarg.
 Haart.

Haag.
 Hamer.
 Ham.
 Har.
 Has.
 Hat.
 Heel.
 Herk.
 Heten.
 Heuke.
 Heur.
 Hiel.
 Hies.
 Hin.
 Hiff.
 Hlagte.
 Hleur.
 Hlip.
 Hlok.
 Hloof.
 Hlugt.
 Hneep.
 Hnle.
 Hnokkel.
 Hne.
 Hoelre.
 Hoetg.
 Holf.
 Holh.
 Holoim.
 Homeet.
 Hornst.
 Houst.

Hool.
 Hool.
 Hoon.
 Hoor.
 Hoorst.
 Hoorst.
 Houdt.
 Hragt.
 Hraal.
 Hraant.
 Hramp.
 Hrankte.
 Hribbe.
 Hroon.
 Hroonk.
 Hrukh.
 Hruhm.
 Hruude.
 Hruuf.
 Hruur.
 Hruust.
 Hruwaal.

L.

Laagte.
 Laarg.
 Ladder.
 Lade.
 Lage.
 Lamp.
 Lantaart.
 Ledekant.

Leest.

Leest.
 Lep.
 Less.
 Lengte.
 Lente.
 Les.
 Letter.
 Leugen.
 Leuze.
 Liefde.
 Lyn.
 Lyst.
 Lyster.
 Lude.
 Leer.
 Lep.
 Lief.
 Lugt.

M.

Maag.
 Maagschap.
 Maakpt.
 Maau.
 Maant.
 Maag.
 Maat.
 Magt.
 Majest.
 Manier.
 Markt.
 Medespr.

Menigte.
 Memorie.
 Min.
 Misdaat.
 Moelte.
 Moeder.
 Mogenheit.
 Mol.
 Mossel.
 Mor.
 Mout.
 Mugge.
 Munt.
 Mus.
 Musph.

N.

Naalde.
 Nactwake.
 Nederlaag.
 Neep.
 Nering.
 Note.
 Noodzucht.

O.

Oeffening.
 Offerhande.
 Olie.
 Onkunde.
 Onrust.

Onsietenis.
 Ontugt.
 Oorzaak.
 Opdragt.
 Opening.
 Orde.
 Overdaat.

P.

Padde.
 Paarle.
 Palissade.
 Pan.
 Pars.
 Partij.
 Partyschap.
 Pehel.
 Pen.
 Pest.
 Piek.
 Pyn.
 Plaag.
 Plaat.
 Plaats.
 Plank.
 Plol.
 Plum.
 Poëzy.
 Poort.
 Pragt.
 Praal.
 Preek.
 Proef.

	R.	Schim.	Spoel.
		Schoof.	Spong.
Maaf.		School.	Spraak.
Rank.		Schooysteen.	Spreuk.
Rede.		Schop.	Spult.
Regering.		Schotel.	Spult.
Reis.		Schouder.	Stat.
Rekenschap.		Schrede.	Staaf.
Rente.		Schylf.	Stang.
Ribbe.		Schylftuur.	Star.
Ridderschap.		Schult.	Stelle.
Roede.		Schult.	Stem.
Rogge.		Schuur.	Sterkte.
Rooſ.		Sikkel.	Stilt.
Rust.		Slang.	Stoep.
	S.	Slede.	Stolp.
		Slijp.	Stoof.
Schade.		Sloep.	Straat.
Schaduw.		Sloot.	Straf.
Schaal.		Sluis.	Streek.
Schaamte.		Smaat.	Stndt.
Schaar.		Smart.	Sulker.
Schakel.		Smet.	
Schande.		Som.	T.
Schering.		Soort.	Taal.
Schel.		Spelt.	Tafel.
Schelde.		Sneeuw.	Tang.
Schemering.		Spiers.	Tarwe.
Schenkel.		Spyg.	Tekening.
Schetg.		Spyt.	Tering.
Scheur.		Spil.	Tente.
Schyp.		Spleet.	Tyding.
		Splits.	

Gois

Coeblugt.
Coezigt.
Combe.
Con.
Cong.
Coortg.
Coztel.
Crall.
Crom.
Crommel.
Crouw.
Cngr.
Culp.
Cwedzagt.
Cwespalt.
Cweiffel.

D.

Daan.
Daart.
Daarze.
Dalreep.
Dangst.
Daste.
Derder.
Denfter.
Derdienfte.
Dergiffentg.
Derwe.
Deft.
Dierschaar.
Dpantfchap.

Uitgift.
Uitbaart.
Blag.
Blakte.
Blam.
Blerk.
Bleg.
Bloot.
Blugt.
Boogdp.
Booſpzaak.
Booſwaarde.
Bozk.
Bouw.
Brouw.
Bzaag.
Bzagt.
Bzeeg.
Bzeugt.
Bzientſchap.
Bzoetſchap.
Bzugt.

W.

Waag.
Wagt.
Wake.
Waarde.
Waardp.
Walge.
Wang.
Warme.

Waterspuut.
Weelde.
Werelt.
Wérenſchap.
Weide.
Wette.
Weldaat.
Werf.
Wer.
Wieg.
Wiek.
Wpk.
Wpte.
Wpze.
Wuſt.
Winning.
Wiſſel.
Woefpn.
Wolk.
Wzaak.

Z.

Zaag.
Zaak.
Zaal.
Zalve.
Zede.
Zee.
Zege.
Zenw.
Ziekte.
Ziel.

B

Con

Zon.	Zuil.	Zwabel.
Zonde.	Zwaan.	Zweep.
Zool.	Zwaarte.	Zweer.
Zorg.	Zwaluw.	

Van 't Onzydig Geslagt.

A.	Belang.	D.
A angezigt.	Beleg.	D ak.
Aanschijn.	Beleir.	Deeg.
Affcheit.	Beleisfel.	Dehsel.
Ambagt.	Beloop.	Doopsel.
Anbeest.	Beroep.	Doop.
Amp.	Berouw.	Deigement.
Anker.	Bescheit.	Dolbus.
Antwoort.	Besluit.	E.
Arttyk.	Beslek.	E lant.
	Besiter.	E nt.
	Bevel.	E lement.
B.	Bewys.	E vangel.
B anket.	Bewint.	
Bedde.	Bezit.	F.
Bedrog.	Bier.	F est.
Bedersf.	Blat.	F alfoen.
Bedryf.	Blotiel.	F luweel.
Beest.	Bloet.	F ruut.
Begin.	Boek.	F ust.
Behangsel.	Bog.	
Bekken.	Brein.	
Bekkeneel.	Broot.	
	Broufel.	

WOORDENBOEK.

B.	Beslagt.	Hof.
Baren.	Besloete.	Hoof.
Bebet.	Gebaar.	Hoofst.
Bebeente.	Gewaat.	Hout.
Bebergte.	Geweer.	Huis.
Bebiet.	Gewelt.	Huisgraaf.
Bebit.	Gewest.	Huweljk.
Bebot.	Gewigt.	
Beboomte.	Geweten.	J.
Bebouw.	Gewoel.	Jaar.
Bezek.	Gewylt.	Jaargetp.
Bezulk.	Gezag.	Jammel.
Bedierte.	Gezang.	Jer.
Bedult.	Goet.	Jes.
Behelm.	Gout.	Ingewant.
Behemelte.	Gzaan.	Inzigt.
Behern.	Gzaf.	Jodendom.
Behlank.		
Belaat.	K.	
Beloof.	Kaar.	
Bemeen.	Kantbatsel.	Kabinet.
Bemoet.	Karnas.	Kalf.
Betaamte.	Kart.	Kantoor.
Beraaf.	Kartogdom.	Kapitel.
Beregt.	Kerendom.	Kasteel.
Bereetschap.	Kelligdom.	Kint.
Berugt.	Kell.	Kleet.
Beschzel.	Keir.	Klooster.
Beschenk.	Keik.	Kompaß.
Beschtl.	Keint.	Kooz.
Beschylt.	Koespzet.	Koren.
Beschut.	Kok.	Krakkeel.

KLEIN NEDERDUITS

Kristalpn.	M.	O.
Kroost.		Ooz.
Kruis.	Maakfel.	Oozdeef.
Kruut.	Maara.	Opzigt.
Kuffen.	Marmer.	Orgel.
Kwaar.	Meel.	Overschot.
Kasse.	Melken.	
Kistje.	Metaal.	P.
Kétentje.	Midden.	Paar.
Kofertje.	Middel.	Paar.
Kuffentje.	Misjuuk.	Paleis.
	Misdyp.	Panneel.
A.	Moeras.	Papier.
		Paradys.
Taken.	N.	Parlement.
Ham.		Pakket.
Hammetje.	Nat.	Penseel.
Hant.	Nest.	Piaakhaat.
Hantschap.	Ner.	Piëel.
Heem.	Hoorden.	Pingsdom.
Heger.	Hut.	Priesterdom.
Heimere.		Priesterschap.
Heimmet.	O.	
Heben.		R.
Ughaam.	Offer.	
Ugr.	Onderscheit.	Radt.
Uet.	Onderwys.	Raatfel.
Uyf.	Ongedierde.	Rak.
Uph.	Ongelph.	Regr.
Uputmaat.	Ongeluk.	Regement.
Uinnen.	Ontwerp.	Riet.
Uoot.	Ontzet.	Roer.
Uot.	Oosten.	

Font.

Kont.
Kondeel.

S.

Schaap.
Schavor.
Scheffel.
Schip.
Schuim.
Serpent.
Synode.
Sieraat.
Siph.
Slot.
Smeer.
Snoer.
Spel.
Speeltuig.
Spit.
Spooz.
Staal.
Strant.
Stro.
Stuk.
Stuur.

T.

Cappt.
Teken.
Testament.
Tin.

Conceel.
Coutw.
Cnig.

D.

Daandel.
Daarf.
Dar.
Dce.
Deen.
Deer.
Del.
Delt.
Verbant.
Verblpf.
Verbot.
Verbont.
Verdrag.
Verdziet.
Vergif.
Verhemelte.
Verlangen.
Verlies.
Verlof.
Verloop.
Vermaak.
Vermogen.
Vernuft.
Vexaat.
Verschil.
Verstant.
Vertrek.

B 3.

Verbofg.
Verzoek.
Versterfel.
Verzuitm.
Ufchot.
Urtfel.
Vlak.
Vleef.
Vlekh.
Vltg.
Vogt.
Volk.
Vonnig.
Voozhof.
Vrouwienf.
Vuur.

W.

Want.
Wapen.
Was.
Water.
Webbe.
Wee.
Werk.
Wen.
Wiel.
Wpf.
Wilt.
Wonder.
Wooz.
Wout.

Z.

Z.	Zelf.	Zwaart.
Zaat.	Zilber.	Zweet.
Zant.	Zour.	Zwyn.
Zegel.	Zuiden.	Zwoort.

A A N W Y Z E N D E W E R K W O O R D E N.

*Van den eersten Persoon in verschei-
de Tyden.*

NB. Aan den toekomstigen Tyt, moet alleen ene n meer bygevoegt worden, dan aan den tegenwoordigen Tyt.

A	A	g
aanschoot	ankere	gebaggert.
aanschoude	ankerden	Bakere
aanschouwt.	antwoorde	bakerden
aanbange	antwoorde	gebakert.
aanbing	antwoort.	Bakke
aangebangen.	arbeide	bakten
ademe	arbeide	gebakt.
ademden	arbeit.	Bazinne
geademt.		Bazuinden
in Agte	B.	gebazuint.
agttē	Baggere	Bedele
geagt.	baggerden	bedeiden
		bedeelt.
		Bedele

hē

bedelden
bedélt.
Bediene
bedlenden
bedient.
Bedinge
bedong
bedongen.
Bedzige
bedzoog
bedzogen.
Bedzelve
bedzeef
bedzeven.
Bedwinge
bedwoug
bedwongen.
Begzeipe
begzeep
begzepen.
Begzoete
begzoetten
begzoet.
Behoede
behoedde
behoet.
Behage
behaagden
behaagt.
Bekenne
bekenden
bekent.
Bekrone

bekroonden
bekroont.
Beklage
beklaagden
beklaagt.
Bekere
bekerden
gebékert.
Bekere
bekeerden
bekeert.
Belobe
beloofden
belooft.
Belone
beloonden
beloont.
Belteve
beliefden
belieft.
Beminne
beminden.
bemint.
Bemerke
bemerkten
bemerkt.
Benauwe
benauwden
benauwt.
Beneide
beneidde
beneit.
Bepzate

bepzaatten
bepzaat.
Bepzoede
bepzoefden
bepzoeft.
Bereide
bereidde
bereit.
Beroere
beroerden
beroert.
Betale
betaalden
betaalt.
Beschoutwe
beschoutden
beschoutwt
Betone
betoonden
betoot.
Betwist
betwistden
betwist.
Bebele
bebeelden
bevolen.
Beware
bewaarden
bewaaff.
Bezware
bezwaarden
bezwaart.
Brisbe

bleef	D	doopten
bleven.		gedoopt.
Blaze	Danke	Dzaje
blies	dankten	dzaiden
blaasde	gedankt.	gedzait.
blazen.	Danffe	Dzage
Borze	dansten	dzog
borzden	gedanff.	gedzagen.
gebort.	Denke	Dzeibe
Bostie	dagte	ik dzeef
bostelden	gedagt.	gedzeven.
gebofist.	Dekke	Dzinke
Bouwe	dekten	dzonk
bouwden	gedekt.	gedzonken.
gebouwt.	Delve	Dzome
Bzade	delfoen	dzoomden
dzaadde	gedolven	gedzoot.
gebzaden.	Digte	Dzukke
Bzike	digten	dzukten
dzak	gedigt.	gedzukt.
gebzoken.	Diene	Duik
Binde	dienden	duikten
ik bont	gedient.	geduikt.
gebonden.	Dyke	Dwae
B eij	dyken	dwaalden
dziden	gedykt.	gedwaalt.
gebzett.	ik Doe	Dwinge
Brouwe	deden	dwong
brouwden	gedaan.	gedwongen.
gebzout.	Dompel	
	dompelden	E
	gedompelt.	
	ia Doye	ik Cre

zerden
geëert.
Eisse
eissen
geëist.
Ente
entten
geënt.
Erve
erfden
geërft.
ik Ete
ik at
gegeten.

F.

Felle
fellden
gefeilt.
Fuite
fluitten
gestluit.

G.

ik Ga.
ik ging
gegaan.
Gape
gaapten
gegaapt.
Gebrede

gedoot
geboden.
Gelobe
geloofden
geloofst.
ik Gebe.
ik gaf
gegeven.
ik Biete
ik goot
negoten.
Getulge
getulgden
getulgt.
Gespe.
gespten
gegespt.
Gose
goide
gegokt.
Grave
groef
gegraven.
Gzeipe
gzeep
gegzeepen.
Gzotte
gzotten
gezoot.

H.

Hakke

hakten
gehakt.
Handele
handelden
gehandelt.
Haspele
haspelde
gehaspelt.
Hesse
hesten
geheft.
Heje
heidten
geheir.
Heerffe
heerften
geheerst.
Helpe
ik help
geholpen.
Hinke
hinkten
gehinkt.
Hindere
hinderden
gehindert.
Houwe
houwden
gehoutot.
Hope
hoopten
gehoopt.
Hore

B 5

hooz.

hoozden
gehoort.
Huppele
huppelden
gehuppelt.

J.

Jage
jaagden
of soeg
gejaagt.
Jammere
jammerden
gejammert.
Johke
jokten.
gejokt.
Jbere
jberden
gejbert.

K.

Kappe
kaptten
gekapt.
Kampe
kamtten
gekampt.
Kaatse
kaatsten
gekaatst.

Kere
kerden
gekeert.
Kerne
kernden
gekernt.

Kerbe
kerden
gekerft.

Keure
keurden
gekeurt.

Kieze
hoog
gekozen.

Klappe
klaptten
geklapt.

Klede
kleedde
gekleet.

Klinke
klonk
geklonken.

Klimme
klom
geklommen.

Kloppe
kloptten
geklopt.

Knoppe
knootten
geknoopt.

Kóke
kookten
gekookt.
Kome
kwam
gekomen.

Kreige
kreeg
gekregen.

Krulpe
kroop
gekropen.

Kruimele
kruimelden
gekruimele.

Kruisse
kruisten
gekruist.

Kwifse
kwifsten
gekwiist.

L.

Lagche
lagten
gelagchen.

Labere
laveerden
gelaveert.

Lebe
leefden
geleest.

Lé

Iére
leerden.
geleert.
ik Léze
ik las
gelézen
Ligte
ligtren
geltgr.
Lóve
loofden
geloofst.
Lópe
liep
gelopen.
Lustere
lusterden
gelustert.

M.

Máke
maakten
gemaakt.
Malle
malden
gemalt.
Martele
martelden
gemartelt.
Méte
meetten.
of mat

gemeten.
Merke
merkten
gemerkt.
Meide
meldden.
gemelt.
Menge
mengden
gemengt.
Miske
mikten
gemikt.
Monstere
monsterden.
gemoufart.
Muite
muitren
gemult.

N.

Náse
naalden
gemaalt.
Nayre
narden
genart.
ik Neme
ik nam
genomen.
Nestele
nestelden

genestelt.
Nleze
niegden
genieft.
Noeme
noemden
genoemt.
Nommere
nominerden
genominert.
Nuttige
nuttigden
genuttigt.

O.

Omringe
omringden
omringt.
Onderwyse
onderweest
onderwezen.
Ontstelle
ontstelden
onstelt.
Ontbelte
ontbeet.
ontbéten.
Ontferme
ontfermden
ontfermt.
Offere
offerden

Be

geoffert.
 Oeffene
 oeffenden
 geoeffent.
 Oordele
 oordeelden
 geoordeelt.
 Oorloge
 oorlogden
 geoorloogt.
 Overwinne
 overwon
 overwonnen.

P.

Pakke
 paken
 gepakt.
 Paare
 paarden
 gepaart.
 Peile
 peilden.
 Peille.
 Perste
 persten
 geperst.
 Pikke
 pikten
 gepikt.
 Plage
 plaagden

geplaagt.
 Planre
 plantten
 geplant.
 Plaarse
 plaarsten
 geplaatst.
 Plakke
 plakten
 geplakt.
 Pioege
 ploegden
 geploegt.
 Plondere
 plonderden
 geplondert.
 Pluime
 pluimden
 gep'uint.
 Pompe
 pompten.
 gepompt.
 Pote
 pootten
 gepoot.
 Piate
 piaatten
 gepiaat.
 Pieke
 piekten
 gepiekt.
 Pieze
 piezen

gepiezen.
 Proebe
 proefden
 geproeft.
 Pronke
 pronkten
 gepronkt.
 Purte
 putteden
 geput.

R.

Rape
 raapten
 geraapt.
 Ratele
 ratelden
 geratelt.
 Regele
 regelden
 geregelt.
 Regele
 regeerden
 geregeert.
 Reize
 reisden
 gereist.
 Rekenen
 rekenden
 gerekent.
 Rekenen
 rekten

ge

gerekt.
 Reike
 reikten
 gereikt.
 Roepe
 riep
 geropen
 Roeme
 roemden
 geroemt.
 Róbe
 roofden
 gerooft.
 Rooftere
 roofsterden
 gerooftert
 Róke
 rookten
 gerookt.
 Ruime
 ruimden
 geruimt.
 Rukke
 rukten
 gerukte.
 Ruffe
 rufften
 gerufft.

S.

Sábele
 fabelden

gefábel.
 Schame
 fchaamden
 gefchaamt.
 Schabe
 fchaafden
 gefchaaft.
 Schelle
 fchelden
 gefchelt.
 Scheppe
 fcheyten
 gefcheyt.
 Scherfe
 fchetten
 gefchetft.
 Scherme
 fchermden
 gefchermt.
 Schiete
 fchoot
 gefchoten.
 Schylike
 fchykten
 gefchykte.
 Schyppe
 fchjeef
 gefchjeeben.
 Schzeuwe
 fchzeuwden
 gefchzeuwte.
 Schure
 fchuurden

gefchuurt.
 Siere
 fierden
 gefiert.
 Sla
 floeg
 geflagen.
 Slóde
 fleepden
 gefleet.
 Slingere
 flingerden
 geflingert.
 Sluikhe
 flukten
 gefluikt.
 Smáde
 fmaadden
 gefmaat.
 Smáke
 fmaakten
 gefmaakt.
 Smere
 fmeerden
 gefmeert.
 Sméde
 fmeedden
 gefmeet.
 Sneide
 fne
 gefneden.
 Spáre
 fpaarden

ge.

gespaart.
 Spanne
 spanden
 gespant.
 Spelle
 spelden
 gespeelt.
 Spiegele
 spiegelden
 gespiegelt.
 Spelkere
 spelkerden
 gespeelker.
 Spelze
 spelzden
 gespeelst.
 Spinne
 spun
 gesponnen.
 Spoele
 spoelden
 gespoelt.
 Spotte
 spotteden
 gespot.
 Spzake
 spzaken
 gesproken
 Spzinge
 spzongen
 gesprongen
 Spulte
 spoot

spuitten
 gespuit.
 Stalle
 stalben
 gestalt.
 Stamppe
 stampen
 gestampt.
 Stapele
 stapelden
 gestapelt.
 Steke
 stak
 gestoken
 Steigere
 steigerden
 gesteigert.
 Stelle
 stelden
 gestelt.
 Sterke
 sterkten
 gesteekt.
 Stigte
 stigten
 gestigt.
 Stempels
 stempelden
 gestempelt.
 Sterbe
 storf
 gestorben.
 Stó:re

stooten
 gestó:en.
 Stozme
 stozinden
 gestozmt.
 Straffe
 strafen
 gestraft.
 Streide
 stre
 gestreden
 Strikke
 strikten
 gestrikt.
 Stró:je
 stroiden
 gestroi.
 Stúre
 stuurden
 gestuurt.
 Stulve
 stooft
 gestoven.

Ⓒ

Tasse
 tasten
 getast.
 Tafels
 tafelden
 getafelt.
 Takele

takelden
gerakelt.
Tékene
téhendén
gerékent.
Tére
teerden
geteert.
Telle
telden
getelt.
Terge
tergden
getergt.
Tjankte
tjankten
gerjankt.
Tijlpe
tjilpen
gerjilpt.
Tóne
toonden
getoont.
Toesse
toetsen
getoest.
Toozne
toozden
getoont.
Trappe
trappen
getrapt.
Trekke

trok
getrokken
Trommele
trommelden
getrommelt.
Trompette
trompettede
getrompet.
Trooste
troosten
getroost.
Trotse
trotsen
getrotst.
Trouwte
trouwen
getrouwt
Tugtige
tugtigden
getugtigt.
Tulne
tuinden
getuint.
Twisste
twisten
getwist.
Twpffele
twpffelden
getwppfelt.

B.

Bademe

badenden
gebadeint.
Baandele
baandelden
gebaandelt.
Bange
bangen
gevangen.
Baste
vasten
gebast.
Balle
biel
geballen.
Bare
boer
gebaren.
Bege
beegden
gebeegt.
Bergeve
bergaf
bergeben.
Bergete
bergat
bergeten.
Berdzage
berdzog
berdzagen.
Berlange
berlangden
berlangt.
Berlisseze

ber-

verlooꝝ
 verloren.
 Vermoede
 vermoedden
 vermoet.
 Verschille
 verschilden
 verschilt.
 Versiere
 versierden
 versiert.
 Verwe
 verweden
 gewert.
 Viere
 vierden
 gebiert.
 Visse
 visten
 gebist.
 Vyle
 vilden
 gebilt.
 Vynke
 vinkten
 gebinkt.
 Vlegte
 vlegten
 geblegt.
 Vliege
 vloog
 geblogen.
 Vloekte

bloekten
 gebloekt.
 Blugte
 blugten
 geblugt.
 Boede
 boedde
 geboet.
 Bogele
 bogelden
 gebogelt.
 Bozke
 bozken
 gebozkt.
 Bozme
 bozmden
 gebozmt.
 Bzage
 bzog
 gebzaagt.
 Bzeze
 bzezden
 gebzeest.
 Bzeje
 bzeiden
 gebzett.
 Bzre
 buarden
 gebuurt.

W.

Wage

waagden
 gewaagt.
 Waide
 waaiden
 gewaait.
 Wagte
 wagtten
 gewagt.
 Wake
 waakten
 gewaakt.
 Wandele
 wandelden
 gewandelt.
 Wapene
 wapenden
 gewapent.
 Warme
 warmden
 gewarmt.
 Wasse
 wies
 of wassen
 gewassen.
 Wooge
 woog
 gewogen.
 Weide
 weidden
 gewelt.
 Wene
 weenden
 gewoent.

Wen.

Wende
wendden
gewent.
Wenke
wenkten
gewenkt.
Wenfe
wenften.
gewenft.
Werke
werkten
gewerkt.
Werpe
wierp
geworpen.
Wete
wift
geweten.
Webe
weefden
geweeft.
Wiege
wiegden
gewiegt.
Winne
won
gewonnen.
Wiffel
wiffelden
gewiffelt.
Wpze
wees
gewezen.

Woekere
woekerden
gewoekert.
Wone
woonden
gewoont.
Wonde
wondden
gewont.
Wozfele
wozfelden
gewozfelt.
Wzke
wzeekten
gewzoken.
Wozge
wozgden
gewozgt.

Z.

Záje
zaaiden
gezaaft.
Zádele
zaoelden.
gezadelt.
Záge
zaagden
gezaagt.
Zakke
zakten
gezakt.

Zalbe
zalfden
gezalf.
Zeile
zeilden
gezeilt.
Zegge
zeide
gezeit.
Zegene
zegenden
gezegent.
Zegele
zegelden
gezegelt.
Zette
zettekden
gezet.
Zinge
zong
gezongen.
Zinke
zonk
gezonken
Zitte
zat
gezetten.
Zoek
zocht
gezocht.
Zondige
zondigden
gezondigt.

Zoz

Ⓒ

Zoꝛge
zoꝛgden
gezoꝛgt.
Zugte
zugtten
gezugt.

Zwaje
zwaalden
gezwaalt.
Zweige
zweeg
gezwegen.

Zwere
zwoer
gezworen
Zwiere
zwierden
gezwiert.



G E P A A R D E N A A M W O O R D E N

Uit twe Zelfftandige t'famen
gevoegt.

*Deze Woorden werden door de agterfte
in Geflagt geregeert.*

A	A	Amptgenoot.
artgewas.		Amptman.
Aartbeving.		Ankergront.
Aartvrugt.		Ankertouw.
Aartworm.		Ankersmit.
Adderstek.		Antwoortschrift.
Agterklap.		Appelboom.
Agterhuis.		Appeltaart.
Akkerman.		Arbeitsman.
Akkerbouw.		Arbeitsvolk.
Akkerwerk.		Arm vader.
Altaargeheim.		Armbezorger.
Albastwerk.		Arentsvleugel.
Amfteldam.		Ashoop.
		Askarre.

C 2

Avont.

Avontfont.
 Avontoffer.
 Avontwerk.
 Azynmaker.

B.

Baakpielaar.
 Baanveger.
 Baardrager.
 Baatzoeker.
 Batwater.
 Bakkeet.
 Bolkdeel.
 Balsenkruit.
 Banketbakker.
 Bazuinblazer.
 Beddemaker.
 Bedrogwerk.
 Beekstroom.
 Beelthouwer.
 Beenbreuk.
 Berenhuit.
 Berenklaauw.
 Beitelstok.
 Behoutmiddel.
 Beibelkennis.
 Beibeltaal.

Bergstof.
 Bergwerker.
 Bestekwerk.
 Bevelhebber.
 Beurtvaarder.
 Beurshandel.
 Bewyskonst.
 Bewinthebber.
 Bezaanmast.
 Bezemstok.
 Bezwaarbeurt.
 Biersteker.
 Binnewerk.
 Binnekamer.
 Biksteen.
 Bitplaats.
 Blatwyzer.
 Blaaspyp.
 Bleimaal.
 Bloeimaant.
 Bloemhof.
 Bloemperk.
 Bloetvriend.
 Boedeleedt.
 Boegspriet.
 Boekdeel.
 Boekdrukker.
 Boekverkoper.

Boek-

Boekwinkel.
 Boetgezant.
 Boezemvriend.
 Bontgenoot.
 Boogchieter.
 Boomvrugt.
 Boomgaard.
 Borgfchult.
 Borstkwaa.
 Bosfchieter.
 Boterton.
 Bouwgereetschap.
 Braaklant.
 Branthout.
 Braspenning.
 Briefport.
 Brillhuis.
 Brootkas.
 Brouwketel.
 Bruilofsdiġt.
 Bruilofsmaal.
 Buikpyn.
 Burggraaf.
 Burgermeester.

D.

Dagwerk.

Dakstreiker.
 Dampkring.
 Dankdiġt.
 Dansmeester.
 Dassevel.
 Deelgenoot.
 Dekenstreiker.
 Deurwagter.
 Deurkozyn.
 Diamantzetter.
 Diġtkonst.
 Dienstwerk.
 Dieplood.
 Dykwerk.
 Distelvink.
 Dommekragt.
 Donderbus.
 Doopwater.
 Dootgraver.
 Dootkift.
 Dooiweer.
 Draaiboom.
 Drakenbloet.
 Draatwerk.
 Dreggodt.
 Droomgeziġt.
 Druifrots.
 Druipers.

C 3

Duim

Duimkruit.
 Duinzant.
 Duivenhok.
 Dwangmiddel.
 Dwaalsterre.

E.

Eerwaardig.
 Egtenstaat.
 Eentyogel.
 Eijerstruif.
 Eikenboom.
 Eksteroog.
 Engelsman.
 Engelentaal.
 Erfgoet.
 Etterbuil.
 Ezelsmelk.

F.

Faalgreep.
 Fabeldigt.
 Fakkelligt.
 Feeststof.
 Feniksveer.
 Fluitspel.

Flauwnart.
 Fluweelwever.
 Fokkemast;
 Fonteinwater.
 Franjemaker.
 Fransman.

G.

Gaarkeuken.
 Gauwdief.
 Galeiboef.
 Galnoot.
 Garenwinkel.
 Ganzenhok.
 Gastmaal.
 Garstenbroot.
 Ganzeveder.
 Geboorterecht.
 Gedenkstuk.
 Geelvink.
 Geheimvertrek.
 Geitenbok.
 Geloofskragt.
 Gemoetsgestalte.
 Geneeskunde.
 Genadeleer.
 Geschilstuk.

Ge

Gefchuthuis.
 Geslagtlyft.
 Gevelmuur.
 Geweerkamer.
 Geweltftuk.
 Gewetengezag.
 Gezaghebber.
 Gierigaant.
 Gildemeester.
 Gildeknegt.
 Glasblazer.
 Gordynroede.
 Gordelgefp.
 Goutsmit.
 Graankoper.
 Grafmaker.
 Grasmajer.
 Grenspaal.
 Grontsteen.
 Grontvest.
 Grouwelftuk.
 Gunftgenoot.
 Grutmolen.

H.

Haagfebos.
 Hagedoorn.

Hanekam.
 Haneveer.
 Haarvlegt.
 Hazewint.
 Hagelsteen.
 Halstertouw.
 Hakkebort.
 Halsfieraat.
 Hamerslag.
 Hantschoen.
 Hantwerk.
 Haringvangst.
 Harnasmaker.
 Harpfpel.
 Hartenvlees.
 Hartenwee.
 Haverzak.
 Havenwerk.
 Hefoffer.
 Heemraat.
 Heirfpits.
 Hekkendam.
 Hekelschrift.
 Helsevuur.
 Hemelsheir.
 Herfstmaant.
 Herfepan.
 Historieboek.

Hoefmit.	Kaarsligt.
Hoefzyer.	Kaartspel.
Hoepring.	Kaaskraam.
Hofftat.	Kaatsbal.
Hoofstat.	Kalfsvlees.
Hoogtyt.	Kampflag.
Hooimaant.	Kamerbezem.
Hoopwerk.	Kantoorpenning.
Houtwinkel.	Kapgebint.
Huisfieraat.	Karreman.
Huwlyksgdet.	Katoendrukker.
.	Kelderknegt.
.	Kerkroof.
.	Keteltrommel.
Jaarmarkt.	Keukemeit.
Jaarboek.	Kinnebakflag.
Jagthont.	Kintsdeel.
Jammerklagt.	Kladdeblat.
Intkoker.	Klapperwagt.
Jonkman.	Klaverzaat.
Jonkvrouw.	Klinkdigt.
Yverwater.	Klokflag.
Yzerwerk.	Kloostervoogt.
.	Knieschyf.
.	Koemelk.
.	Koetswagen.
Kaaiwerk.	Koninkryk.
Kaapvaarder.	Konstprent.
.	Kool-

Koolvuur.	Lindenboom.
Koopman.	Lofdig.
Koorzang.	Loopbaan.
Koperwerk.	Lootgieter.
Korenbeurs.	
Kraamvrouw.	M.
Krygsman.	
Kruitmolen.	Maaltyt.
Kweekschool.	Maanschinsel.
	Maantgelt.
L.	Maaswater.
	Maatgezag.
Lakenhal.	Marktgang.
Lantman.	Marmarsteen.
Lastdrager.	Mastboom.
Lastertong.	Meelzak.
Lauwrietaak.	Mergpyp.
Ledekantsdeken.	Mistput.
Leerbereider.	Modderpoel.
Leeftemaker.	Moeskruit.
Legerwagen.	Molenroede.
Leenbank.	Morgenfont.
Lentemaant.	Morgenligt.
Letterkonst.	Mosselschuit.
Leugentaal.	Muilbant.
Lierpel.	Muizeval.
Lyfrok.	
Lyftwerk.	



KLEIN NEDERDUITS

N.

Naaiwerk.
Naaldewerk.
Naamlyst.
Nagtgezig.
Neringryk.
Nestveren.
Neusdoek.
Noortstar.
Noorderligt.
Nootweer.

O.

Offerbeest.
Olykruik.
Olyf blat.
Olmenboom.
Onderwyskonst.
Ontleetkonst.
Ontfangboek.
Oogstmaant.
Oorlogsvuur.
Opdragtsbrief.
Oppervoogt.
Orgelpyp.
Offemarkt.

P.

Paardentuig.
Paarlemoer.
Pakzolder.
Palmboom.
Paltsgraaf.
Papiermolen.
Paradysvrugt.
Paketboot.
Pasloot.
Pekelharing.
Pennemes.
Penseelbak.
Pesthuis.
Pylkoker.
Plaatzilver.
Plakkaatboek.
Plasregen.
Ploegyzer.
Plegtanker.
Pluimstryker.
Polsader.
Poortdeur.
Postkantoor.
Pragtgewaat.
Predikstoel.
Proefftuk.

Pruis.

Pruikedoos.
 Pfalmboek.
 Puinhoop.
 Putwater.

R.

Raatkamer.
 Katelwagt.
 Redekonst.
 Regelmaat.
 Regenwater.
 Reistuig.
 Rentebrief.
 Reukaltaar.
 Ribbestuk.
 Ryksstaf.
 Regenboog.
 Roggenbroot.
 Roofvogel.
 Rookdamp.
 Romerbak.
 Rozenboom,
 Roosterwerk.
 Rotssteen.
 Ruggengraat.
 Rustdag.

S.

Schaapsvel.
 Schanskorf.
 Schatkist.
 Schelpzant.
 Schimpdigt.
 Schoenzool.
 Schoolmeester.
 Schryfpen.
 Schryfkonst.
 Slaapplaats.
 Sledevaart.
 Sleutelring.
 Slingersteen.
 Sluisdeur.
 Smitswinkcl.
 Snaarspel.
 Sneeuwwater.
 Speeltuig.
 Spiegelglas.
 Speikerboor.
 Spotredén.
 Spraakkonst.
 Staartstúk.
 Starreligt.
 Statspoort.
 Steenplaats.

Steil.

Steigerdeel.
 Sterfziekte.
 Stoofpan.
 Straattaal.
 Streitperk.
 Stroomwater.
 Stuurman.

T.

Taalgebruik.
 Tafelbort.
 Tantpyn.
 Tarwenbroot.
 Teikenkonst,
 Tempelgezag.
 Tytkorting.
 Tytelplaat.
 Tinnekas.
 Tinteldoos.
 Tolhuis.
 Toneelspel.
 Tongslag.
 Toonbroot.
 Topzeil.
 Tortelduif.
 Trapdeur.
 Trekschuit.

Trommelvlies.
 Trouwring.
 Tugthuis.
 Tuinhuis.

V.

Valreep.
 Vastnavont.
 Vederbos.
 Veenboer.
 Veerschuit.
 Veltgewas.
 Verbontsdeel.
 Verwstof.
 Verzoekfchrift.
 Vierschaar.
 Vismarkt.
 Vlaggestok.
 Vleeshal.
 Vloermat.
 Vlootvoogt.
 Vogelkooi.
 Vroummens.
 Vragtwagen.
 Vuistslag.
 Vuurwerk.
 Uurwerk.

W.

W.	Wonderboom.
Waagmeester.	Woonhuis.
Waanwys.	Woutezel.
Wagtmeester.	Z.
Wagenvragt.	Zaagmolen.
Wandelweg.	Zadeltuig.
Wapentuig.	Zaatkoper.
Wasvat.	Zantpat.
Waterput.	Zangstuk.
Waterspuit.	Zeewater.
Werelddeel.	Zegeteken.
Wegwyzer.	Zegelring.
Welstant.	Zeilschip.
Werkvolk.	Zenuwziekte.
Wykmeester.	Zetelstoel.
Wynpers.	Zilverfmit.
Wyzeman.	Zoenoffer.
Wyzzerplaat.	Zoldertrap.
Wiltbraat.	Zomerhuis.
Winthont.	Zwanenzang.
Winkelknecht.	Zwartfelton.
Wintermaant.	Zwynshoof.
Wisselbrief.	
Wolkbreuk.	

BYVOEGLYKE WOORDEN,

*Tot de Zelfstandige overgebracht
en naar ieder Geslagt
gebogen.*

A.

Met Behoorlyke *Aandagt*.
 Met enen Groten *Aanhang*.
 Zulk enen Heimelyken *Aanflag*.
 Met dien Sterken *Aanval*.
 De Vlake der *Aarde*.
 Door Byzonderen *Aart*.
 In den Diepen *Afgront*.
 Van ene Geringe *Afkomst*.
 Door den Onverwagten *Aftogt*.
 In enen Vrugtbaren *Akker*.
 Een Bekwaam en Deftig *Ambagt*.
 Dit Eerwaardig *Ampt*.
 In enen Gestadigen *Angst*.
 Een Groot en Zwaar *Anker*.
 Een Kort en Stellig *Antwoort*,

Door

Door enen Vergiftigen *Appel*.
 Door dien Smertelyken *Arbeit*.
 Dezen hoog Vliègenden *Arent*.
 Met Grote en Schadelyke *Argernis*.
 Bittere en Langdurende *Armoede*.
 In enen Duisteren *Avont*.

B.

Door zynen Lahgen *Baart*.
 Uit enen Diepen *Bak*.
 Met dien Hoogvliègenden *Bal*.
 Aan den Slaaffen *Bant*.
 Op ene Verhevene *Bank*.
 Ene Ootmoedige Onderdanige *Bede*.
 Een Groot en Haastig *Bederf*.
 Met een Listig en Schandelyk *Bedrog*.
 Ene Klare en Snelle *Beke*.
 Dat Groot oppereggt *Beelt*.
 Van enen Grimmenden *Beer*.
 Het Wys en Voorzigtig *Beleit*.
 Deze Betamelyke *Begeerte*.
 In enen Overlopenden *Beker*.
 Een Kostelyk zilver *Bekken*.
 Het Benauwt en Zwaar *Beleg*.
 Ene Verkwikkelyke *Belofte*.
 Deze Magtige *Bende*.
 Van dien Verheven *Beig*.

Gro-

Grôte Ongestadige *Beroerte*.
 Ongeveinst en Hertelyk *Berouw*.
 Het Magtig en Groot *Bestier*.
 Het Ontegenzeggelyk *Bevel*.
 Ene Ledige en Platte *Beurs*.
 Een Klaar en Sterk *Bewys*.
 In den Goddelyken *Beibel*.
 Met enige Grote *Blyfchap*.
 Dit Groot en Deftig *Boek*.
 Ene Aangename Goede *Bootschap*.
 Van dien Verboden *Boom*.
 In enen Welbeplanten *Boomgaard*.
 In het Haagse *Bos*.
 Door dien Fellen *Brant*.
 Ene zeer Wyde *Bres*.
 Gezonden enen Beleefden *Brief*.
 Het genoegzaam Daaglyks *Broot*.
 Ene Kostelyke *Bruiloft*.
 Op enen hogen sterken *Burg*.

D.

Tot ene Schandelyke *Daat*.
 Op den Drieëntwintigsten *Dag*.
 Met den Aangenamen *Dageraat*.
 Stout op zynen Eigen *Dam*.
 Met enen Opklimmenden *Damp*.
 Van den Liggenden *Dauw*.

Tot

Tot de Belonende *Deugt*.
 Aan de Middelste *Deur*.
 Het was tot Zynen *Dienst*.
 Tot op dien Hogen *Dyk*.
 Zitten aan enen Welbereiden *Dis*.
 Met enen Verschrikkelyken *Donder*.
 Het gevoel van den Eeuwigen *Doot*.
 Tot aan dat Groot en Wyt *Dorp*.
 Versmagten van bitteren *Dorst*.
 Met enen Langen *Draat*.
 Ene Nette en Zedige *Dragt*.
 Dien Verderfelyken *Drank*.
 Uic dezen Dikken *Droeffem*.
 Door de Hatelyke *Dronkenschap*.
 Help hem uit dien Angstigen *Droom*.
 In dezen Eersten *Druk*.
 Tot in de buitenste *Duisternisse*.
 Door deze Grote *Duurte*.

E.

Met ène Aflopende *Ebbe*.
 In enen Gelukzaligen *Egt*.
 Door enen Duren *Eedt*.
 Met ene Zoete *Eendragt*.
 Hun geschiede Grote *Eer*.
 Tot de Naastkomende *Euwe*.
 Dat Ryk en Magtig *Eilant*.

D

Met

50 KLEIN NEDERDUITS

Met die Droevige *Elende*.
Door dien anderen Sterken *Engel*.
Voor den Wettigen *Erfgenaam*.
Geschreven in 't Heilig *Evangelie*.

F.

Met ene Brandende *Fakkell*.
Kwamen op een Heilig *Feesst*.
Van den Vermaarden *Feniks*.
Door enen Schranderen *Filosoof*.
Gegoten uit ene Wyde *Fles*.
Ene helder Klinkende *Fluit*.
Door de ligt Omdrajende *Fortuin*.

G.

Een Gelovig en Sterk *Gebet*.
Een Onherroepelyk *Gebot*.
Het Overschaduwent *Geboomte*.
Het Hoog en Pragtig *Gebouw*.
Door het langdurig *Gebruik*.
Tot ene Loffelyke *Gedagtenis*.
Ene eerbare Statige *Gedaante*.
Met Groot en Sterk *Gedruis*.
Verwonnen door het Taai *Gedult*.
Met enen Voortdrevenden *Geessel*.
Van enen Wyzen *Geest*.

Met

Met een Vriendelyk *Gelaat*.
 De Eerste en Beste *Gelegentheit*.
 Onder het Voorzigtig *Geleide*.
 Het Ongetwyffelt *Geloof*.
 Een opregt Gerust *Gemoet*.
 Grote en Vreije *Genade*.
 Goet en Sterk *Gereetschap*.
 Het Brandent Grof *Geschut*.
 Van Eerlyk en Deftig *Geflagt*.
 Met ene Verheve *Gestalte*.
 Het Geloofwaardig *Getuigenis*.
 Met fierlyk Praal *Gewaat*.
 Het welig Velt *Gewas*.
 Ene Langdurige *Gewoonte*.
 Met goet Eerlyk *Gezelschap*.
 Groten en Sterken *Glans*.
 Klaar en Doorscheinent *Glas*.
 Met enen Gouden *Gordel*.
 Begerig tot Overdadig *Gout*.
 Het Nuttig en Nodig *Graan*.
 Met ene Verftorende *Gramfchap*.
 Ontmoet met ene Beleefde *Groete*.
 Menfen van ene Ongemene *Grote*.
 Door enen Verwoestenden *Grouwel*.
 Ene Vrywillige aangebode *Gunft*.

H.

Door enen Ingekankerden *Haat*.
 Door Veragtelyken *Handel*.
 Gestaan in 't Yzer *Harnas*.
 Met hunne Kostelyke *Have*.
 Tot in deze Veilige *Haven*.
 Ene Uitgestrekte *Heerschappy*.
 Aan deze Beplante *Hegge*.
 Met enen blinkenden *Hellebaart*.
 Ene Veilige welverzorgde *Herberg*.
 Tot in den Derden *Hemel*.
 Door ene Ondraaglyke *Hitte*.
 Een Welbepluimden *Hoet*.
 Door Groten en Sterken *Honger*.
 Vertrouwen op den Wakenden *Hont*.
 Een Groot en Sterk *Huis*.
 Een Goet voordelig *Huwlyk*.

J.

Een Schoon en Vrugtbaar *Jaar*.
 Gegaan op de Haze *Jagt*.
 Te zeilen met een Gezwint *Jagt*.
 De Tedere en Groene *Jeugt*.
 Door ene Ingevrete *Jigt*.
 Met enen Onvermoeiden *Tver*.
 Ene Zagte en Stille *Inborst*.
 Van enen Deftigen *Inhout*.

K.

K.

Een Bot en Ongewent *Kalf*.
Van de Eerste tot de Middelste *Kamer*.
Op enen Gouden *Kandelaar*.
Het sterk Vorstelyk *Kasteel*.
Behoort tot de Regtzinnige *Kerk*.
Geworpen in enen Naren *Kerker*.
Ene lange Geschakelde *Keten*.
Van daar tot in de Agterste *Keuke*.
Het spraakloos Onnozel *Kint*.
Door 't hore van ene Bittere *Klagte*.
Van ene zeer Aangename *Kleur*.
Het luiden met de Grote *Klok*.
Met den Toegetrokken *Knoop*.
Het bloet van de Rode *Koe*.
Te zeilen met ene wakkere *Koelte*.
Zy namen hunnen Ouden *Koers*.
De Paarden van de Koninklyke *Koets*.
't Vuur uit de Onderaarse *Kolk*.
Een Goede en Vermakelyke *Konst*.
In ene fraje Gevlogte *Kooi*.
Het Hongerstillent *Koren*.
Tot deksel tegen de Felle *Koude*.
Met Onweerstandelyke *Kragt*.
Smertelyke en Doodlyke *Krankte*.
Om 't hoeft enen Sierlyken *Krans*.
Gelegen in ene Veragte *Kribbe*.

D 8

Met

Met den Aangevangen *Kryg*.
 Deze kostbare Sierlyke *Krone*.
 Door het Vergiftig *Buskruit*.
 Voeren naar ene Voordelige *Kust*.

L.

Geklommen op ene Hoge *Ladder*.
 Een Schoon en Vrugtbaar *Lant*.
 Ene opgeregte Ligtende *Lantaarne*.
 Men sprak met Vollen *Last*.
 Door enen Onafwisselyken *Laster*.
 Een Groot en Magtig *Leger*.
 Ene schone Blanke *Leli*.
 De groene Aangename *Lente*.
 Schreef ene welgemaakte *Letter*.
 Het kort en wisselvallig *Leven*.
 Met ene gepolyfte *Leugen*.
 't Bouvallig Menselyk *Lighaam*.
 Met het aldoorzoekent *Ligt*.
 Onnagaanbare Eeuwige *Liefde*.
 Bekleet met Zuiver wit *Linnen*.
 Verwagten enen Groten *Loon*.
 Beletten dien Gestadigen *Loop*.
 Verloor haren Vorigen *Luiſter*.
 Met enen aangevangen *Lust*.

M.

M.

Haren reinen Verweerden *Maagdom*.
Op enen Heerlyken *Maaltyt*.
Aan het einde van de Eerste *Maant*.
't Overschot van de Grote *Maat*.
't Voorregt van hunne Grote *Magt*.
Met enen Purperen *Mantel*.
Van enen Regtgeschapen *Mens*.
Met enen Brandenden *Moet*.
Voor zyne Betaalde *Moeite*.
Met enen Gezwinden *Molen*.
Vragen naar des Heren *Mont*.
Op enen Aangenamen *Morgen*.
Tegen enen Bouwvalligen *Muur*.

N.

Door enen Onwetenden *Nagt*.
De bedorve Tweede *Natuur*.
Door eue Troosteloze *Nederlaag*.
Met enen Zwartten *Nevel*.
Door den Mageren *Nyt*.
In enen Hoogdringenden *Noot*.
Met Eerlyk en Voordelig *Nut*.

O.

De Beste en Nuttigste Oeffening.
 Aan enen Zandigen Oever.
 Met Aanhoudent Onderwys.
 Wegens hunne Grote Onkunde.
 Door ene Schandelyke Ontugt.
 Op hope van Haastig Ontzet.
 Met een Heilzaam Oogmerk.
 Tot hunnen eersten Oorsprong.
 Een Hogen en Greizen Ouderdom.
 Met dien Schadelyken Overvloed.
 Door enen Verschrikkelyken Onderg
 Verrykt door enen Vollen Oogst.
 Tegen den Verslindenden Oorlog.
 Door dien Ongelukkigen Oproer.

P.

Het moedig Briessent Paart.
 Ene Onwaardeerbare Paarle.
 Een magtig Koninklyk Paleis.
 Het welig Aarts Paradys.
 Voor den Hondertsten Penning.
 Het vermært Konst Penseel.
 De alombekent makende Perse.
 Door dien Beroemden Persoon.
 De vale wegslpende Peste.

Dier

Dien Opgevulden *Pylkoker*.
 Met ene Jammerlyke *Plage*.
 Ene goude Gesnede *Plate*.
 Verheven tot de Eerste *Plaats*.
 Naar dien Kinderlyken *Pligt*.
 In enen Moerasslegen *Poel*.
 Binnen de Middelste *Poort*.
 Tot aan het Voor *Portaal*.
 De ydele Wereltse *Pragt*.
 Ene deftige Geleerde *Preek*.
 Van den Opgehangen *Prys*.
 In den Vier-en-veertigsten *Pfalm*.
 In enen Waterlozen *Put*.

R.

Naar den Onveranderlyken *Raat*.
 Vroegen en Spaden *Regen*.
 Door Wyze en Gelukkige *Regeringe*.
 Met enen Omgegorden *Riem*.
 Door Ongestadigen *Rykdom*.
 Met dien Ydelen *Roem*.
 Vette en Voetsame *Rogge*.
 Een schone Welriekende *Roos*.
 In enen Smertelyken *Rouw*.
 Door deze Uitgestrekte *Ruimte*.
 Zy begeerde ene Aangename *Ruste*.

S.

Tegen het Winter Saizoen.
 Door ene Onherstelbare *Schade*.
 De te rug kerende *Schaduw*.
 Pryswaardige Eerbare *Schaamte*.
 Tegen ene Onuitwisselyke *Schande*.
 Voorzien met Groten *Schat*.
 De Eerste in de *Hogeschool*.
 Leunende op de Regter *Schouder*.
 Met enen Bitteren *Schreeuw*.
 In de Godlyke *Schriftuur*.
 Door enen Onverwagten *Schrik*.
 Tegen ene Onbetaalbare *Schuld*.
 Met Groot en Deftig *Sieraat*.
 Uit enen Diepen *Slaap*.
 Door dien Vervaarlyken *Slag*.
 De listige Verleidende *Slange*.
 Viel in ene Modderige *Sloot*.
 Een Pragtig Koninklyk *Slot*.
 Elk heeft enen *Byzonderen Smaak*.
 Ene Overervende *Smette*.
 Gezeten in ene Duistere *Spelonke*.
 In enen Onbedrieglyken *Spiegel*.
 Met Zagte en Vriendelyke *Spraak*.
 Door enen Ysselyken *Sprong*.
 In ene bedrukte *Belegerde Stat*.
 Gekomen tot enen Hogen *Staat*.

Met

Met den Wonderdoenden *Staf*.
 Op de Voorliggende *Starre*.
 Te lezen in de Heilige *Schrift*.
 Van den Overwinnenden *Slinger*.
 Tot ene Verdrietige *Smaat*.
 En ene Hartbrekende *Spyt*.
 Tot ene Onsterflyke *Spreuk*.
 Het hart onbuigzaam *Staal*.
 Uit enen Adelyken *Stam*.
 Door Onverdraaglyken *Stank*.
 Zy deden enen groten *Stap*.
 Door het leggen van dien *Steen*.
 Met ene verheve *Stemme*.
 Na ene Vernielende *Sterfte*.
 Een Vaste en Voordelige *Sterkte*.
 Hy zat op enen Hogen *Stoel*.
 Midden in die Grote *Straat*.
 Met ene Regtvaardige *Straf*.
 Uit dien Vervaarlyken *Stryt*.
 In enen Onvermydelyken *Strik*.
 Met dien driftigen *Stroom*.
 Door ene Onvermoeide *Studi*.

T.

De zuivere Nederlantsche *Taal*.
 Opene Welbereide *Tafel*.
 Overvloed van Schone *Tarwe*.

Een

Een groot Wonderlyk *Teken*.
 Binnen in den tweden *Tempel*.
 Het Nieuw en Eeuwig *Testament*.
 In den Vervlogen *Tyt*.
 Met ene Verkwikkelyke *Toevlugt*.
 Voorby den Zwygenden *Tol*.
 't Bedrog van ene Vleijende *Tonge*.
 Op enen Hogen *Zangtoon*.
 Zy klommen op dien Hogen *Toren*.
 Door hunnen Haastigen *Toorn*.
 Tot op dien hoogsten *Trap*.
 In enen Wyden *Troon*.
 Met den Smartwegnemenden *Troost*.
 Ene Onverbreekbare *Trouw*.
 Zonder de allerminste *Twyffel*.
 Een Langdurenden *Twist*.

V.

Een verdrietige Lange *Vaart*.
 Door enen Smertelyken *Val*.
 In ene Voordelige *Visvangst*.
 Het stomme Onvernuftig *Vee*.
 Met een Langdurig *Verblyf*.
 Naar hunne Eige *Verdienste*.
 Gestelt in Eeuwige *Vergetenis*.
 Met Los en Ydel *Vermaak*.
 Listig en Bedrieglyk *Verraat*.

Met

Met Ryp en Doorlugtig *Verstant.*
 Onverwagt en Haastig *Vertrek.*
 Geleit in het Beste *Vertrek.*
 Met glans van Schone *Verwe.*
 Beleeft en Betamelyk *Verzoek.*
 Onder ene Steile *Veste.*
 In die Gespanne *Vierschaar.*
 Met den Voorsten *Vinger.*
 Door enen Stillen *Uitgang.*
 Het Verbot van dezen *Uitvoer.*
 In ene Verterende *Vlamme.*
 Met enen Sterken *Vloet.*
 Een Vreselyken *Vloek.*
 Een Weltoegeruste *Vloot.*
 Het nodig Dagelyks *Voetsel.*
 Door hunnen Wyzen *Vorst.*
 Met enen Lozen *Vos.*
 In enen Bestendigen *Vrede.*
 Grote en Eeuwige *Vreugt.*
 Tot herstel van de Eerste *Vrientschap.*
 Een Schone en Aangename *Vrugt.*
 Het Onuitbluffelyk *Vuur.*

W.

Geschat op ene Grote *Waarde.*
 Te reiden op den Eersten *Wagen.*
 Tegen enen hogen Besneden *Wandt.*

In

In ene Zagte Bonte *Want.*
 Het Schippers en Vissers *Want.*
 Het Staal en Adelyk *Wapen.*
 Met Rein en Zuiver *Water.*
 Met Schoon en Helder *Weder.*
 In Loffe en Dertele *Weelde.*
 De ydele Zondige *Werelt.*
 Door ene Onbegrensde *Wetenschap.*
 Op enen Schadelyken *Weg.*
 In ene Grazige *Weide.*
 Door ene Onverdiende *Weldaat.*
 Tot ene Onveranderlyke *Wet.*
 Met Welgezuiverden *Wyn.*
 Aan enen Vrughtbaren *Wynstok.*
 Een sterken Oosten *Wint.*
 Na dien Harden *Winter.*
 In ene huilende *Woestyne.*
 Een Groot en Vreeslyk *Wonder.*

Z.

De Grote en Enige *Zaak.*
 Met enen Omgehangen *Zak.*
 Door ene Uitterende *Ziekte.*
 Het Blank en Kostbaar *Zilver.*
 In enen Vrughtbaren *Zomer.*
 De Albescheinende *Zonne.*
 Wegens de Bedrieglyke *Zonde.*

Met

Met Grote en Angstige *Zorge*.
Het verdervent Oorlogs *Zwaart*.
Met ene Drukkende *Zwaarte*.
Door de Stinkende *Zwavel*.
Het Uitgeperfte *Zweet*.
Met enen Groten *Zwier*.



UNIVERSITY OF MICHIGAN



3 9015 06444 1515

